HET LAND VAN AALST

TIJDSCHRIFT VAN DE
HEEMKUNDIGE VERENIGING
« HET LAND VAN AALST »

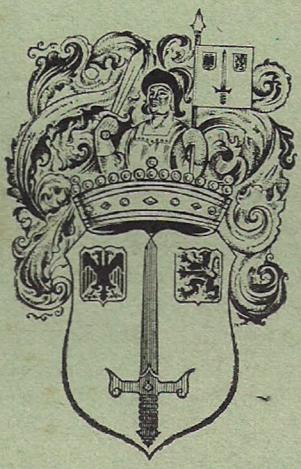

Jaargang II – 1950 Nr 2. – April

Onze Beschermraad

De Weledele Heer Gouverneur en de Bestendige Deputatie van Oost-Vlaanderen;
Prof. Dr. Frans de Backer, leraar aan de universiteit te Gent, werkend lid der Kon. Vl. Academie voor Taal- en Letterkunde, Ukkel (uit Aalst);
Hoogeerwaarde Heer Kanunnik Albrecht de Beer, hoofdinspecteur van de bisschoppelijke colleges, Gent (uit Hofstade);
de heer volksvertegenwoordiger Albrecht van den Berghe, burgemeester van Nederboelare, voorzitter van het Christelijk Onderwijzersverbond (uit Smeerebbe-Vloerzegem);
de heer Michiel van den Bossche, Zottegem;
de heer Leopold Bosteels, nijveraar, Aalst;
Dr. Arthur Broekaert, geneesheer, letterkundige, Geraardsbergen;
Z.E.H. Hubert Buyle, algemeen bestuurder der Zwarte Zusters, letterkundige, Aalst;
de heer Leo van Cleemput, ere-inspecteur van het Lager Onderwijs, Aalst;
Z.E.H. Jozef Crombé, pastoor, Sinaai (van Velzeke);
Hoogeerwaarde Pater Donatus, gewezen Generaal der Capucienen, Antwerpen (uit Welle);
de heer Edgard Durant, Ninove;
Hoogeerwaarde Heer Kanunnik Leonce Eeckhout, professor aan het Groot Seminarie, Gent (uit Sint-Maria-Oudenhove);
Dr. Hendrik van Gassen, atheneumleraar, Ninove;
de heer Robrecht de Graeve, inspecteur van het Lager Onderwijs, letterkundige, Gent (uit Woubrechtegem);
Dr. Frans d'Haese, ambtenaar, Geraardsbergen;
de heer volksvertegenwoordiger M. Herman, Ronse;
de heer Kamiel Huylebroeck, gemeentesekretaris, Gijzegem;
Dr. Siegfried de Laet, docent aan de universiteit te Gent;
de heer graaf Guy de Liedekerke, Petegem-Oudenaarde;
Dr. Jan Lindemans, werkend lid der Kon. Vl. Academie voor Taal- en Letterkunde, voorzitter van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Vlaams Brabant, Laken-Brussel;
Ir. Paul Lindemans, inspecteur van het Landbouwonderwijs, Opwijk;
Z.E.H. Aloïs de Maeyer, godsdienstleraar aan het atheneum, toneelkundige, Aalst;
Z.E.H. Richard de Moor, principaal van het college, Ninove (uit Bavegem);
de heer Edgard van Oudenhove, notaris, Denderhoutem;
Ir. Albrecht van Pottelberghe, lid der Bestendige Deputatie van Oost-Vlaanderen, aannemer, Erembodegem;
Z.E.H. Jozef de Potter, ere-legeraalmoezenier, Gent (uit Aalst);
†Z.E.H. Kanunnik Jozef Reynaert, pastoor-deken, Aalst;
Dr. Adhemar de Smet, prefekt van het atheneum, Antwerpen (uit Aalst);
Dr. Herman Uyttersprot, geaggregeerde van het Hoger Onderwijs, Aalst;
Hoogeerwaarde Heer Jozef Walters, ere-deken van Ninove, Gent.

FONS VAN DE MAELE,

de werkman-dichter.

II. Arbeider, Sociaal Werker en Vlaming.

Fons van de Maele als arbeider bij de Standaard.

(*) Drie dagen na zijn eerste communie begon voorgoed het arbeidersleven van Fonske van de Maele. Hij werd eerst garentwijnder te Aalst en zijn werkdagen liepen van 's morgens 6 tot 's avonds 8 u.

Van uit Gods schone en vrije natuur naar de fabriek, scherpe tegenstelling, voorwaar ! Maar, er bestond nog een schriller kontrast, want hier vernam hij « dingen, waarover hij nog nooit had gehoord, en vloeken en brutaal zijn, dat het hem de vrees en de afschuw in het hart joeg ». Het sterkend vormselsakrament kwam dan ook niet te onpas...

(*) Zie hst. I op bl. 34 van ons vorig nummer.

In die tijd solden de ouderen met hun jongere werkgezellen; zij smeten hun bobijnen naar het hoofd en spuwden hun in 't gelaat! Ja, dit moest Fons meer dan eens verduren. Ook kreeg men wel eens ransel van de meestergasten, als, naar dezer zin, niet genoeg was voortgebracht. Wie er thuis beter voorzat, bleef hier weg, maar Fons hield vol en welk een geluk voor hem, wanneer hij 's Zaterdags een paar franken in moeders handen kon leggen.

Hij was nu een jonge arbeider, die de volle ernst van het leven begon te beseffen en alle schelmenstreken gingen eruit, zodat de buren wel eens spraken over het « mirakel in de Holleweg ».

Niet langs de grote baan, maar langs een smal en eenzaam wegelke, door weiden en bossen ging hij naar zijn werk. Hij luisterde naar het ruisen van het windje in de bomen, naar het liedje van de vogelkens in de lucht, bekeek de bloemen en de planten, en niet zelden steeg er een innige bede, uit het diepste van zijn hart, op. En dan mocht de arbeid hem overdag nog zo zwaar zijn, de donkere fabriek hem nog zo somber schijnen, de grotere werkgezellen zich nog zo brutaal tegenover hem gedragen, hij wist dat hij 's morgens en 's avonds een uurken mocht genieten van Gods schone en vrije natuur en dit troostte hem in zijn verdriet.

Na een paar jaren begon het textielbedrijf te slabakken en werkten zij nog slechts halve dagen, of tot 4 u. Deze krisistoestand schonk hem meer gelegenheid om naar vader te luisteren en zelf boeken te lezen.

Ondertussen beleefde de familie van de Maele benarde tijden, door de ziekte van vader en de oudste zoon. « Wij hebben, schrijft Fons, een afgrond van schulden moeten maken, waarvoor wij nog jaren nadien hebben moeten werken. Doch gerust mag ik hier verklaren dat wij eerlijke mensen gebleven zijn, want tot de laatste centiem is betaald geworden (1). Maar, nooit zal ik de smartelijke trek vergeten, dien ik op moeders wezen bemerkte, elke keer ik haar de weg naar bakker of winkelier zag inslaan, om de schulden met enkele franken, welke zij van ons weekloon had overgehouden, te gaan inkorten, omdat zij wist dat haar kinderen het dezelfde week nog in het meest noodzakelijke zouden moeten ontberen. Arme moeder, wat hebt Gij veel, oneindig veel geleden! »

Omstreeks zijn achttiende jaar werd hij van garentwijnder jutewever. Hij deed zijn best om het vak flink aan te leren en won, na korte tijd, meer dan het dubbel van voorheen.

Van jutewever werd hij, op een andere fabriek, merinos- en satijnwever. Hij stond er in de gunst van de baas, die wist dat hij dichtte, maar dat alles was niet naar de zin van de meestergast, een Fransman, die van de Maele niet kon velen. Fons hield het hier niet langer uit en, door toedoen van een kennis, geraakte hij, in 1898, op een breiwerkhuis te Brussel, waar hij bleef tot de eerste wereldoorlog. Hij won er goed zijn broodje, als snijder en ploegbaas van « een

---

(1) « Eerlijkheid is de adel en de rijkdom van de arme! » zegt hij elders.

dozijntje Brusselse schonen, alle wezens zonder geloof, zonder zeden en zonder eerbaarheid, die bij het minste ongepaste woord opvlogen en malkander dingen zegden, die het rood der schaamte op het wezen van ieder eerlijk mens doen komen. En daartussen werkte ik, dacht ik en voelde ik soms mijn harte bloeden, als ik zag in welke afgrond van zedelijke ellende die mensen gezonken waren ».

Hij had er een meesteres, die soms « van nijdige lastigheid een lip trok lijk een nijlpaard ». — « Sedert lang », schrijft Fons, « is die vrouw kwaad op mij, ik weet niet wat ik haar in de weg heb gelegd. Zij zou mij vergeven — mijne zonden niet, zulle ! — maar mijn leven. Dat is een kruiske dat niemand kent, maar dat mij soms zo'n bittere ogenblikken doet beleven. Ik heb U vroeger al gesproken over pijnen aan mijn hart, welnu, geloof maar dat zij er de schuld van is ».

Elke morgen om 5 u. 30 moest Fons naar de trein en 's avonds, even vóór 9, keerde hij terug. Deze lange arbeidsdagen deden hem in 1911 schrijven : « Hoe zou ik hem danken, die mij een werk bezorgt, hetwelk mij toelaat 's avonds om 7 u. 30 thuis te zijn » (2). De bediening van zaalkuiser in een ministerie werd hem geweigerd, omdat hij geen Frans kende. Nooit dacht hij er aan naar Brussel te verhuizen. Liever spoorabonnent en op zijn dorpje blijven ! Tijdens de vele treinuren wees hij meer dan één jonge reisgezel op de gevaren der hoofdstad, van die of die straat, en gaf hij hem boeken tot voorlichting.

Onder de oorlog van '14-'18 verrichtte Fons nu eens dit, dan weer dat. Op een kaart van het Duits « Meldeamt » is hij leersnijder te Aalst. Hij hovenierde ook en op een andere post speelde hij zelfs paardenknecht, al had hij danige schrik voor een hoefslag !... Maar, hoofdzakelijk was hij verdeler van het Gents dagblad « Het Volk ». Hij bediende zelf, tot hij het moest opgeven, omwille van zijn zere voeten, een tamelijk grote ronde, nl. de Aalsterse wijk Mijlbeek, Herdersem en Wieze. Toch bleef hij verdeler en een zestal zijner verkopers bestelden op verscheidene gemeenten. Er waren weken dat zij ongeveer dertig duizend nummers aan de man brachten.

De h. Emiel Dusauchoit, beambte der drukkerij « Het Volk », die om de maand bij Fons kwam, onderstreept de stiptheid zijner betalingen : « Nooit ontbrak een centiem of rekende hij overschot aan. Dit laatste was nochtans een ziekte van veel verkopers ».

Op 15 December 1919 belandde Fons op herhaald aandringen van Jef Crick, in de Standaardboekhandel te Brussel en 't eerste karweitje, dat dienstoverste Olbrechts hem oplegde, luidde : « Kap maar wat hout voor de stoof ! ».

De Standaard was toen nog gevestigd in de Greepstraat, 43. Naar het heet, speelden er de ratten aan uw voeten en spraken zij, onder 't werk, ook wel eens de broodzakken aan ! De bedienden bakten er mekaar allerlei poetsen...

Fons zou er boeken in- en uitpakken, halen, wegdragen, en zo

---

(2) Eerst tien jaar later, in 1921, werd de achturige arbeidsdag ingevoerd.

kwam hij bijv. dikwijls in het koninklijk paleis... Hij was de vlugste niet meer, maar werkte altijd vlort en, wat hij deed, was goed gedaan.

In de h. Olbrechts (« Albrechts » noemde Fons hem) had hij een trouwe vriend, die begreep dat hij met een dichter te doen had en het hem niet ten kwade duidde, wanneer hij soms naar papier en potlood greep, om een versje neer te schrijven.

Olbrechts en van de Maele, de onafscheidbaren ! Zij stonden bekend « als de twee Mongolen». Voor allebei, maar vooral voor Fons was het dan ook een harde slag, toen het bestuur « Albrechts », in 1930, naar de Antwerpse zetel van de boekhandel overplaatste.

Fons bleef in De Standaard tot 30 Juni 1933. Slechts negen en vijftig jaar was hij, toen de dokter hem alle verder werk verbood. In afwachting van zijn ouderdomspensioen, verleende De Standaard hem een maandelijks rustgeld.

Fons van de Maele mag een voorvechter der christelijke arbeidersbeweging in zijn streek genoemd worden. Volgens Alfons Vernaeve, zijn meestergast en bestuurslid, was hij te Aalst als lid ingeschreven van 1894 of '95 af. Fons' schoonbroer, Sooi Cardon, beweerde deel uit te maken van de vakvereniging sinds 1896. In elk geval, van de Maele en Cardon waren de eerste christelijke syndikalisten van Erembodegem. Hun bijdrage beliep toen 15 centiem per veertien dagen. Fons' lidmaatschapskaart, in het Gewestelijk Vakverbond Aalst, vermeldt als aansluitingsdatum : 1-1-1908. Deze datum is wellicht te verklaren door een feit uit het voorgaande jaar, nl. de stichting in 1907 van « De Wederzijdse Hulp », het vakverbond van Erembodegem. De Erembodegemse ziekenbond « Ondersteunt elkander » bestond reeds van in 1897. Het jaar 1906 bracht de oprichting der pensioenkas « 't Welzijn ». E.H. Smet, onderpastoor, die hiervoor ijverde, stond als « 't Pensioenkaske » bekend. In 1907 kreeg de gemeente een afdeling van het « Alg. Verbond der Tijdelijke Uitwijkelingen van Oost-Vlaanderen », ook genoemd « Fransmansgilde » of « Brusselwerkersverbond ». (3) Later werd ook een plaatselijk Werkersverbond gesticht.

Van al deze bonden was van de Maele lid of voorzitter. In de vele vergaderingen, waarop hij zijn afdeling vertegenwoordigde, leerde hij de voormannen der christelijke arbeidersorganisatie kennen. Hij luisterde er naar Pater Rutten, o.p., die hij een sonnet opdroeg. Pater Rutten zelf droomde ervan, de werkman-dichter als propagandist in dienst te nemen, maar Aalst kantte er zich tegen, met deze redenering : Fons is een bloem, die niet mag verplant worden. Laat hem in zijn omgeving, hij doet er zoveel goeds ! En de pater dacht bij zichzelf : Ja, is het wel goed al de besten uit hun kring weg te trekken ? Toch betreurde hij het, dat Fons nooit gelegenheid kreeg de Sociale Week te volgen.

« Nederig beken ik, lezen wij in Fons'nagelaten schriften, dat

---

(3) In het Aalsters blad « De Volksstem », jg. 1907, lezen wij dat, door bemiddeling van de bond, een trein stilhoudt te Erembodegem. De bond is « enkel ingericht tot voordeel van ons werkvolk en hij zal zijn goed doen nevens al de andere reeds bestaande bonden ».

mijn dagelijkse bezigheden, mijn immer zwakke gezondheid, mijn toewijding aan de kunst, de lasten van mijn groot gezin, mij niet toelieten mijn ambt als voorzitter geheel naar behoren te vervullen. Toch heb ik gedaan wat ik kon en dit is veel !»

De vergaderingen der christelijke werkliedenbeweging, door Fons bijgewoond, droegen er ongetwijfeld toe bij om hem een gezonde kijk te geven op het sociale leven. Hij luisterde er zo scherp als destijds op vaders leesavonden.

Een overzicht zijner opvattingen ter zake moge hier volgen :

« *Plichten hebt Gij, rechten ook,*
Die worden soms betwist,
Door wie ?... Laat dit U eender zijn :
Handhaaf uw recht beslist ! »

(Naar 't werk)

Stoffelijke lotsverbetering, ten koste der zielsbelangen, betekent geen ware vooruitgang :

« *Ach, als uit hem, in stil geloven,*
Tot zijnen God geen bee meer stijgt,
De werkman is gelijk een lastdier,
Dat ook zijn rust en haver krijgt. »

(Een lastdier)

« Ik meen, als werkman, over de wereld te mogen zeggen, dat er wel iets aan hapert » schrijft van de Maele. Hij dringt aan op een rechtvaardiger verdeling der aardse goederen.

LEVENSREGEL.

« *Verkwist geen cent, maar maak gebruik*
Van wat door God U is gegeven;
En hebt Ge veel, vergeet dan niet
De arme ook te laten leven :
Om deze deugd
Zal met veel vreugd
Uw leven zijn doorweven ! »

Organisatie is macht. Kordaat klinkt het slot van zijn « Verenigingslied ».

« *Dus, broeders ! Sluit U allen aan,*
Die uw belangen mint.
Wij streven naar een goed bestaan
Voor ons én vrouw én kind.
Wij bukken voor geen overmoed,
Waar 't werkvolk wordt veracht,
Waar 't werkvolk onrecht lijden moet,
Dàar tonen wij onz' macht ! »

« Heb een begrijpend medelijden met de soms ruwe, onbeschofte loontrekkende en geen hooghartige afkeer. Gedenk zijn gebrekkige

opvoeding, de verbeestende arbeidsmiddens, de gemeenheid der werkmanstreinen... »

« Als een arbeider misprezen wordt, is 't dikwijls zijn eigen schuld. Het gebrek aan verstandelijke en zedelijke vorming bij de werklieden, « is het grootste argument, om hun de deelname aan het beheer der openbare zaken en der ondernemingen te weigeren. » (Kan. Colens, De Gids, 1932, bl. 310).

* * *

Conscience en vooral August Snieders, wiens werken hij erfde van zijn broer Frans, ontstaken in Fonske van de Maele « de liefde voor Vlaanderen, zijn taal en zijn zeden. » Zijn eerste gedicht, dat het licht zag, was daaraan gewijd en verscheen in het Aalsters weekblad « De Volksstem ». Zijn baas, die het gelezen had, wenste er hem geluk mee. Gij kunt denken hoe fier onze jonge arbeider was !

In 1911 tekende hij, een der eersten van zijn dorp, het verzoekschrift tot het oprichten ener Vlaamse hogeschool.Fons zag duidelijk in wat een Vlaamse Universiteit voor de arbeider betekent. Zij zou geleerden leveren, de volkstaal machtig, ingenieurs om aan de Vlaamse werkersjeugd, in de technische scholen, vakkennis te bezorgen. Hij zag klaarder dan Anseele, die uitriep : « Eerst fret, dan een Vlaamse Hogeschool ; deze zal de prijs der biefstukken niet doen afslaan ! », want vaklui, specialisten kunnen meer verdienen en zó meer biefstukken kopen !...

Reeds vóór 1900 voelde Fons te Brussel dagelijks, aan den lijve, dat de verfransing waarlijk de « vernedering, de onwetendheid en de ellende » (L. De Raet : Vlaanderens Economische Ontwikkeling, blz. 473) van het Vlaams proletariaat betekende.

« *Zoals met mij, zo ging het ook*
Met alle werkmanskinderen :
Wij zijn hier in ons eigen land
Maar koelies en maar minderen ! »

Hij besefte het nog beter na 1918. Meer dan eens werden toen de ruiten van « De Standaard » uitgegooid, zo hevig ging de dolle antivlaamse reactie te keer. Het was een lastig begin, de lonen waren laag, maar Fons hield vol, in de overtuiging het belang van katholiek Vlaanderen te dienen. « Wij moeten toch ook ons steenje bijbrengen ! » redeneerde vriend Olbrechts.

Fons had veel boodschappen te doen in de stad. Dat hij geen Frans kon spreken, werd uitgelegd, alsof hij zulks niet wou doen. En meermaals moest hij zich voor « Boche ! » laten uitschelden. In boekhandel Lamertin zegde men hem, dat hij een sukkelaar was, iets waaraan hij als Vlaming nooit had getwijfeld. Bij De Wit gaven zij hem « van 't boerken. » En bij Swan noemde men hem eens « nen bolchevist ! » Op de prokuur der Broeders van de Christelijke Scholen vond hij goede Vlamingen, maar fijne spotters : « Bid veel, Fons, rieden zij hem aan, opdat Vlaanderen gans vervlaamst zou worden, dan wordt Gij misschien nog eens Minister van Schone Kunsten ! »

Eens werd, op een andere plaats, een klein boekje verpakt als een lijvig werk, in een stevig papier, met een sterke koord : « Dat is om er Borms mee op te hangen ! » snauwde men hem toe.

Fons was bestuurslid der plaatselijke afdeling van het Davidsfonds, waarvan hij, zijn laatste levensjaren, ook de boeken ronddroeg.

Bij de Guldensporenherdenking, in 1938, deed het bestuur hem de eer aan, hem in de mis de eerste ten offer te laten gaan.

De IJzerbedevaart leefde hij slechts in gedachten mee; al dit gewoel was niet meer voor hem ! Het Vl. Nat. Zangfeest woonde hij éénmaal bij, toen een paar zijner getoonzette gedichten op 't programma stonden.

Fons van de Maele, de man die volop in de wereld stond en zag wat er gebeurde, begreep zeer duidelijk dat de Vlaamse Beweging ook een « kultuurbeweging » is. (Lod. De Raet : Vl. Ek. Ontw., blz. 419). « Gij kunt niet geloven hoe verachterd ons werkvolk door de schuld onzer franskiljons is gebleven ! » schreef hij. Hij kantte zich dan ook tegen het plan tot aanhechting van Zeeuws-Vlaanderen en Hollands-Limburg en, in 1919, schreef hij naar een Zeeuws vriend, dat hij gerust onder het gezag van zijn Wilhelmientje mocht blijven. « Wij hebben hier met vier millioen verstoten Vlamingen genoeg, zonder dat zij er nog enige duizenden zouden bijbrengen ! »

Eénheid onder de Vlamingen, ten minste onder de katholieke Vlamingen, was zijn hoog ideaal. Daarvoor heeft hij O.L. Vr. van Vlaanderen en St. Lutgardis gebeden !

De werkman-dichter wenste dat zijn grafschrift ons aan zijn nationale strijdbaarheid zou herinneren :

« *Hoe ik voor Vlaanderen heb geleden !*
Hoe ik mijn Vlaanderen heb bemind,
Gediend en trouw bleef in het lijden.
Zo zal ik, rustende in de dood,
Nog voor mijn lieve Vlaanderen strijden ! »

SINT-AMANDSBERG. **Jef de Geest**, M.A.

De tiende van Affligem te Westrem

De tienden van Westrem bij Oordegem behoorden hoofdzakelijk toe aan de pastoor en de kerk. Nochtans waren er enkele die toebehoorden aan de abdij Affligem, de abdij St-Michiels bij Antwerpen en het Huis Pitzemburg te Mechelen. Ziehier wat Beda Regaus (Bona et Jura, p. 385) schreef over de tiende van Affligem : « in registro kelderije 1456, pag. 629 is de thiende van Westrem verpacht met de thiende van oordeghem. — in 1572 is sij verpacht aen jan van den eijcke voor 6 jaer om 5 guld. tom 1, voorw. p. 375. — in de Rek. aelst 1648 staet Peeter Casteels over t' thiendeke van Westrem, pag. 13 v° om 9 fl. — in illo de 1629 pag. 19 t' thiendeke van Westrem voor 16 fl. aen joos de landhouwer. — Rek. Aelst 1702 was die thiende verhuert voor 17 gulden Wisselgelt. — 18 — 13 — l. — Rek. Aelst 1790 was die thiende publikelijck verhuert voor 38 gulden ».

AFFLIGEM. **Dom Cyprianus Coppens, O.S.B.**

De Persoonsnaam «de Pauw»

(*) **5. De Naamkunde.**

a. *De familienaam « de Pauw ».*

De fn « de Pauw » was zeer verspreid. Buiten de door Dr L. in zijn bijdrage geciteerde namen : Segere Pau (1220); Theodericus Pau (1230); filii Egidii Paeus (1290); filii Margaritae Paeus en de hoger geciteerde namen van schepenen en mannen van lene, willen we er nog enkele aanstippen (79) :

Alb(er)to pau (80), 1169, te Beuzichem (Gelderland) — Wilhelmo Pau (81), 1242, te Watou — Nicolaas Pauw (82), ± 1248, raadsheer van Otto III, graaf van Gelder; zijn zoon Gerard Pauw, dijkgraaf van de Tielerwaard in 1340; Dirk Pauw, burgemeester en schepen van Gouda (voert een pronkende pauw in zijn wapen, noemt zich ook Gerrit Pauwenzoon) — theoderici pau (83), 1291, in O. Vl. — pieter de paeu van bevre (84), 1287, te Bevere bij Oudenaarde — Clais li Pau (85), 1304, te Ieper — heinrj li pau (86), 1305, te Oudenaarde — Jan de paeu (87), 1308, te Gent — hughe winkepa(e)u (88), 1309, te Aardenburg — Clais paeukiin (89), 1309, te Brugge — Johannes dictus Paeus de Molle (90), 1317, te Herentals — Hannin de Paeu (91), 1328, wever te Ieper — Wouter de Pau (92), 1331, leenman van de Burcht te Rupelmonde — arnoud de paev (93), 1339, te Sleidinge — clays paeu (94), 1341, schepene te Zevenbergen bij Breda — Paws (Gen.) (95), 1353, te Werken (W.-Vl.) — Jacobus Pau

---

(*) Vervolg op blz. 123 van de vorige jaargang.

(79) Men vergelijke verder de talrijke pauwnamen in de Engelse, Franse, Duitse, Italiaanse en Skandinaafse anthroponymie.

(80) RA Utrecht, Fonds St Jan, nr 796.

(81) Duflou, o.c., dl. 12, kol. 473.

(82) A.J. van der Aa : Biographisch wdb. der Nederl., 15e deel, Haarlem, 1872, pp. 127, 128.

(83) RA Antwerpen, Fonds Pitsemburg, nr 90.

(84) Stadsarchief van Oudenaarde, Poortersboek v. Ouden., f° XII.

(85) Espinas (G) - Pirenne (H) : Recueil de documents relatifs à l'hist. de l'industrie drapière en Fl. Brux. 1906-24 (4 vol.), III, p. 728,6.

(86) RA Gent, Fonds Rekenrollen, nr 1149.

(87) SA Gent, Fonds St-Michielskerk, reg. nr 373, 4 v°.

(88) RA Brussel, Rekenhof, nr 31760, 3 r° en 8 r°.

(89) De Limburg-Stirum : Codex diplomaticus Flandriae, Brugge, 1879-89, Dl. II, pag. 159. Er was ook een huis « ten paeukine » te Brugge (cfr. infra).

(90) Goetschalckx : Oork. van het Gasth. Herentals, in Taxandria, VII (1940), 2, pag. 82.

(91) Espinas-Pirenne, o.c. III, p. 761.

(92) De May : Inventaire des sceaux de la Flandre. Paris, 1873, 2 dln, deel I, nr 3691. Hij voert een pauw in zijn wapen.

(93) SA Gent, Fonds Wenemaarshospitaal, reg. nr 267.

(94) RA Antwerpen, Fonds Hemiksem, St-Bernardsabdij, a.a. 1341 Juli 15.

(95) Am. de Ghellinck, Cartul. de l'Abbaye de Beaulieu. Brugge 1894, p. 135 : ende Paws Honekin (lees : houekin = hovekin) westwaert over behoord in Arnouds tiende.

(96), 1354, kapelaan der vroegmis in de St-Martenskerk te St-Winoksbergen — Willem de paeu (97), 1360-69, te Gent — Nicholaus pau (98), 1366, te Denderhoutem — Wouter pou (99), 1373, te Leupegem bij Oudenaarde — Raesse de paeu (100), 1374, te Oosterzele — Willem de paeu (101), 1375, te Erwetegem — Jan de paeu (102), 1376, te Burst — Frans den Pau (103), 1380, te Diksmuide — Michael Pau (104), 1382, priester van het bisdom Terenburg (Terwaan) — Hennen de Pauw (105), 1389, te Mollem (Asse) en Jan de Pau, 1389, te Merchtem — Theodericus Pa(u)we(n) (106), 1399, te Xanten — Heinric en Willem de Paeu (107), — Simon de Paeu (108), 1404, schepene te Kaprijke — Gerardus Paw (109), 1413, te Utrecht — alijce spaeus wijf (110), 1421, te Hofstade-bij-Aalst — jan de pau (111), 1421, te Serskamp — (domino) Nycolao Paewe (112), 1422, vicarius van de kerk te Utrecht — Willem Paeu (113), 1424, te Leiden — Gillis de paeu (114), 1473, te Aspelare — Willem de Pau (115), 1489, te Lebbeke — volckaert Pau van amsterdamme (116), 1551.

Uit deze talrijke bewijsplaatsen menen we te mogen afleiden dat de fn. « de Pauw » in de 13e, 14e en 15e eeuw zowat overal voorkwam.

b. *De huisnaam « ten Pauwe ».*

Omstreeks het laatste kwart der 13e eeuw duikt de huisnaam

---

(96) D. Ursmer Berlière : Les collectories Pontificales dans les anciens diocèses de Cambrai, Thérouanne et Tournai au XIVe s. Rome, 1929. Cfr. ook : Alph. Fierens, Suppliques d'Urbain V, 1362-1370. Rome, Brux., Paris, 1914.

(97) SA Gent, Erfelijke Renteboek, 152/2 f° IV v°.

(98) RA Gent, Fonds St-Adrianusabdij, register nr 6 (Census...), 1 v°, 2 v°. Daartegenover staat in hetzelfde renteboek de bastaardnaam Gerardus spapen fili(us) d(omi)ni walt(er)i weyts (6 v°), eveneens van Denderhoutem.

(99) RA Gent, Inv. 66, Baljuwsrek. 1373, Mei-Sept.

(100) RA Brussel, Fonds Rekenrollen, nr 874.

(101) Archief Kl. Begijnhof, Gent, a.a., Juli 8.

(102) RA Gent, Kastelenij v. Aalst, Baljuwsreken., a° 1376, Sept. 27.

(103) Espinas-Pirenne, o.c., IV pag. 45,30.

(104) H. Nélis : Suppliques et Lettres de Clément VII (1379-1394). Rome, 1934.

(105) J. Bolsée : La grande Enquête de 1389 en Brabant, pag. 241 en 278. In 1393 : Jan die Pauwe te Mollem; cfr. J. Bolsée : Une enquête sur les usuriers dans l'ammanie de Brux. en 1393. BCRH, 1937, p. 157.

(106) Carl Wilkes : Quellen zur Rechts - und Wirtschaftsgeschichte des Archidiakonats und Stifts Xanten. Bonn, 1937.

(107) J. Lindemans, Gesch. v. Opwijk. Brussel, 1937, pag. 265.

(108) De May, o.c. I nr 4306, voert een pauw in zijn wapen.

(109) Dr N.B. Tenhaeff : Bronnen tot de Bouwgeschiedenis van de Dom te Utrecht, Dl. II, p. 584.

(110) RA Brussel, Rekenhof, nr 31426, f° 32 r°.

(111) ibid. f° 9 v°.

(112) Dr N.B. Tenhaeff, o.c., II, pag. 306.

(113) Mr N.W. Posthumus : Bronnen tot de Geschiedenis van de Leidse Textielnijverheid, Dl. I. Den Haag, 1910, p. 112.

(114) RA Brussel, Rekenhof, nr 1068, Leenboek van het grafelijk leenhof ten Stene, te Aalst.

(115) Broeckaert (J.) : Cartularium v. h. Begijnhof v. Dendermonde. Dendermonde, 1902, pag. 324.

(116) Dr W.S. Unger : Bronnen tot de Geschiedenis van Middelburg. Den Haag, 1931, pag. 604.

« Zem Phawen » in verscheidene Duitse steden op (117). Rond dezelfde tijd treffen we hem eveneens te Gent aan, blijkens de fn. Jan van den pauwe, provisor van de H. Geesttafel der St-Janskerk (118), in 1274. In de Gentse wezenboeken der 14e eeuw vinden we een huis « De Pauw », gelegen op de Kalandenberg (119). Napoleon de Pauw (120) citeert niet minder dan tien huizen, die deze naam droegen, nl. op de Kouter (steen « de Pauw »), op de Schipgracht (een bruwerie), op de Leie (1489), op de Hoogpoort (met het huis « de Cheyne » onder éénzelfde dak : 1361, 1446, 1523, 1557),op de Nederkouter (1598), twee huizen op de Vrijdagmarkt, een huis op de hoek van de Hoogstraat en de Houtkaai, twee huizen (den groten ende den cleenen Pau) in de Steenstraat (1308).

Verder was er te Gent een Paeuwinnesteen, in de Lange Munt (1375) (121) Ook elders trof men de huisnaam « ten Pauwe » aan : te Antwerpen, een huis « de Pauw » (1346) (122); te Brugge, een huis « ten Pawe » (1379) (123), een herberg « de Paeu » (1460), (124) en een huis « ten Paeukine » (1481), (125); te Aalst, een huis « den Paeu » (1467) (126); te Dendermonde, een huis genaamd « de Pauw en de Klok » (1476) en een huis genaamd « de groote Pauw » (1491) (127). Ook Luik had reeds vóór 1339 een « domum de Pavone » (128). Voor Parijs citeren we een « hôtel du Paon » (129) in 1422.

Het is duidelijk, menen we, dat in de 13e, 14e en 15e eeuw de huisnaam « ten Pauwe » wel in aanzien was.

c. *De hofnaam « ten Pauwe ».*

Daar pauweveren op het einde der 13e en bij begin der 14e eeuw een gegeerd modeartikel waren en, zoals hoger gezegd, tot pauwhoeden werden verwerkt, ware het niet onmogelijk dat deze prachtige vogels op enkele hofsteden werden gekweekt en dat deze hoeven dan ernaar genoemd werden. Hierop zouden kunnen wijzen : het goed

---

(117) Ernst Grohne, o.c., pag. 113 en volg. Zie verder nog onder de fn van huisnamen afgeleid.
(118) Serrure, Vaderl. Museum, Dl. III, pag. 432.
(119) SA Gent, Wezenboek (Staten van Goed), anno 1376, f° 95 v°.
(120) Napoleon de Pauw, o.c., pag. 809.
(121) SA Gent, Wezenboek, anno 1375, f° 14 v°; 1374, f° 373 v°; 1374, f° 367 v°.
(122) Fl. Prims : Gesch. van Antw., IV, 3e boek, pag. 106.
(123) Inventaire des archives de la ville de Bruges, Section première, Inv. des Chartes, par L. Gilliodts-van Severen, tome 2, p. 348, 1379-80 : ontfanghe van preste van woukeraers wonende vp tproofsche : Jtem van Alaerde Bataille, ten Pawe.
(124) ibid. tome 1, pag. 459, voetnota.
(125) Archief St-Baafskath. Gent, Fonds St-Baafsabdij (Supplement), SB X 27.
(126) SA Aalst, Schepenboeken, reg. nr 572, a° 1467, f° 16 v°.
(127) Oudheidk. Kr. v. Dendermonde — Gedenkschriften — 2e aflev. 1865 : De Stad en de Heerlijkheid v. Dendermonde, door A. de Vlaminck. Denderm. 1866, deel III, pag. 10.
(128) S. Bormans, E. Schoolmeesters : Cartulaire de l'église Saint-Lambert de Liége, Deel III, Brux. 1898, pag. 564 : redditus... debitas supra domum de Pavone in Leodio. Reeds in 1286 komt de fn Weris de Pawon voor, van deze huisnaam afgeleid.
(129) Guérard (M) : Cartul. de l'église Notre-Dame de Paris. Paris, 1850, Dl. IV, p. 150.

«ten pawe», te Klemskerke (1293) (130), het goed «ten paeuwe», te St-Kruis, bij Brugge (131) (1418) en het goed «ten pauwe», te Lokristi (1358) (132), op de plaats die thans nog de Pauwstraat heet. (133).

d. *Het element «Pauw» in toponiemen.*

De Flou (134) vermeldt een groot aantal Westvlaamse toponiemen, die het bestanddeel «Pauw» bevatten. Het volsta dat we er enkele opsommen :

Paues lant (± 1300); Capoen rente die men ghelt tspaus (1388); Paues ackere (1392); een busch... ghenaemt pawinne (1434); spaeus Rente (1483); stede te paus (1515); Paeus merle pit, de pau ghyseleere (16e e.). Voor Oost-Vlaanderen kunnen we hier nog aan toevoegen (135) : een Paeus acker te Daknam (1336), een Paus dijc (1344), in het Hulster Ambacht, een sPaeus meersch te Zaffelare (1366) en de Paeu steghe te Gent (1422) (136). Te Ninove komt een Paustraatje voor in de 15e eeuw (137). Het loopt van de Vijfhoek naar het Kerkplein, d.i. het Kloosterplein. Te Herentals (138) hebben we een Paushoeve, (van 1421 tot 1585), een Pausstraat, bij de Blijdenberg (van 1448 tot 1735) en een Pauwstraat, buiten Herentals, in het Herenbroek (van 1615 tot 1679). Deze beide laatste straten heten thans Pauwstraat.

e. *De fn. van de huis- of hofnaam «Ten Pauwe» afgeleid.*

Enkele fn. willen we nog vermelden die van de huis- of hofnaam afgeleid zijn :

Janne vande pauwe, te Gent (1274) (zie hoger); ian van den paue, te Gent (1281) (139); i(o)h(ann)is de pauone, te Gent (1313) (140); katerine van den pawe, te Klemskerke (± 1315) (141); Jan

---

(130) de Flou, o.c., dl. 12, kol. 473.
(131) ibidem.
(132) RA G., Fonds St Veerle, charters a.a. Zie ook Van Lokeren (A) : Histoire de l'abbaye de St Bavon et de la crypte St Jean. Gand, 1855; 1357, mars 22 : le bien nommé «ten Pauwe».
(133) Nap. de Pauw, o.c., p. 809.
(134) de Flou, o.c., deel 12, kol. 461-480.
(135) Nap. de Pauw, o.c., pag. 809.
(136) Er is te Gent ook een Papenstrate : jn de papenstrate voer dbeghinehof ter hoeyen. Archief v. h. Begijnhof ter Hoyen, ad annum 1382, Juni 8.
(137) la rue appelle spausstraetken : ARA Brussel, Rekenhof, Dom. Rek. Ninove, a° 1453 — in spaeus straetkin (ibidem : RB Dom. Nin., a° 1466, etc. In het RB van de parochiekerk van Ninove (RA Gent, Fonds St-Cornelisabdij, a° 1450-1500, wordt een «de Pauw» vermeld : over her gillyse den paeu — Jan rusinc over gill. den paeu pbre (een priester dus) up een dagw. lants te Houthem.
(138) Orshaegen (J. van) : Toponymie van Herentals. Leuven, 1947 (academisch proefschrift), nrs 951 en volgende. Zie ook aldaar (pag. 131) een papestraat (van 1420 tot 1698). Dit toponiem bestaat nog.
(139) SA Gent, Fonds Stadscharters, nr 163. Statuten der broederschap van St Jacob. — Waarschijnlijk te identificeren met de vorige, evenals met de volgende.
(140) RA Gent, Fonds Bisdom, nr 78, f° 1 v°.
(141) de Flou, o.c., Dl. XII, kol. 473.

vande(n) paeu, te Gent (1360-69) (142); pieter pauwelin, te Gent (1406) (143); Jehan pauwelin te Ieper (1328) (144); Gillis Pauwart, te Waasten (1400) (145).

We willen er ten slotte nog de aandacht op vestigen dat Jan van den Paeuwe te Gent, in dezelfde oorkonden ook Jan de Pau, dominus Johannes de Paeuwe en Jean dou paon wordt geheten (146).

Interpretatie van het Materiaal.

Wanneer men het hoger geciteerde bronnenmateriaal, wat spellings- en flexievormen betreft, met de bij Verdam (147) voorhanden zijnde vormen uit Maerlant's « Der Natueren Bloeme » (148) vergelijkt, dan valt er een treffende gelijkenis te bespeuren : v. 3027, die paeu (Nom.) — v. 3072, den paeu (var. : den pau, pawe) (Acc.) — v. 3078, huuspauwen (Nom.) — v. 3044, spaeus vleesch (var. paus vleesch).

In tegenstelling met het Duits en andere Germaanse talen, wordt « paeu » in het Middelnederlands gewoonlijk sterk verbogen (149). Er komen echter reeds in de 14e eeuw ook zwakke vormen voor (150). De persoonsnaam « de Paeu » treft men steeds in de sterke vorm aan. Wij vestigen de aandacht op de vaak weggelaten proclitische s : filii Egidii Paeus; Johannes dictus Paeus de Molle, — wat men ook bij de toponiemen vaststellen kan : Paues lant, Paeus ackere, Paeus acker, Paus dijc.

Een etymologie Paeus = nndl. paus, is eerder te verwerpen. Hoewel deze naam in het Duits vaak voorkomt (151), is dit voor ons taalgebied wel niet het geval (152). De naam Johannes dictus Paeus de Molle (met weggevallen proclitische s) te Herentals, mag wel

---

(142) SA Gent, Erfelijke Renteboek, serie 152, nr 2, f° lij v°.
(143) Archief Kl. Begijnhof (Gent), doos 5, ad annum.
(144) Espinas-Pirenne, o.c., III, p. 724. Dezelfde als Jehan le Paon (ib. III, p. 771, 22) (1329) en als Hannin de Paeu (ib. III, p. 761) (1328) ? Vgl. verder Maylin Pauwelin (ib. III, 670, 5) (1417) te Ieper.
(145) Diegerick : Inv. anal. et chronol. des chartes et documents appartenant aux archives de l'ancienne abbaye de Messines, pag. 127.
(146) Nap. de Pauw, o.c., pag. 813.
(147) Verdam, Mndl. Wdb., VI, kol. 200, i.v. pauw.
(148) Uitgave Dr Eelco Verwijs, Groningen, 1870.
(149) In het Middelhoogduits evenwel komen soms gemengde buigingsvormen voor : Gen. pfans; cfr. Weinhold, Mhd. Gramm. (2e Ausg.), § 458.
(150) cfr. Verdam, i.v. pausveder : Een guldijn croon... van pawenvedren (Gelre's Wapenboek, 14e e.). Vergelijk Franck (J.) : Mittelniederländische Grammatik, Leipzig, 1910, pag. 160. Franck beschouwt de sterke vormen als zijnde van latere datum. Indien dit zo is, dan moet de overgang van de zwakke naar de sterke vorm voor het Middel-Vlaams reeds vroeg hebben plaats gehad.
(151) cfr. Nied (E), Fränkische Familiennamen, Heidelberg, 1933, pag. 111 : Burchart der Babest (1290), Joh. dictus Babist (1335) — en Max Gottschald, Deutsche Namenkunde, München-Berlin, 1942, pag. 372 : Paps; Päpst; Parbst; Babst.
(152) Vergelijk echter : Papa (Nicolaus) testis in een acte van 1245 (Groningen) en Paus (Nicolaus), testis in een acte van 1262 (Groningen), in Oorkondenboek van Groningen en Drente, bewerkt door Prof. Dr Blok e. a. Groningen, 1896-99, Deel I, pp. 67 en 85.

merkwaardig genoemd worden, aangezien hij een genitivisch patroniem is, dat in de nominatief komt te staan. Zulke vormen, die men in de Kempen meermaals in de 14e eeuw schijnt aan te treffen, bij fn. van mannelijke volwassenen, komen in Oost-Vlaanderen enkel voor bij fn. van vrouwen, minderjarige kinderen en soms bij bastaardnamen (spapen, sdekens). De naam Albertus pau te Beuzichem (1169), komt voor als « testis » in een akte, waarbij Godefridus, bisschop van Utrecht, aan het kapittel van Sint Jan landerijen schenkt. Aangezien van alle getuigen wordt vermeld of ze canonici of presbyteri zijn en van hem niet wordt gezegd of hij tot de clerus behoort, is het wel zeer waarschijnlijk dat dit werkelijk ook niet het geval was. De naam winkepaeu is wellicht te verklaren uit « wenken » in de betekenis van toewenken of pronken; of is er verband te zoeken met de vogelnaam « winke » (=rietgans) ? (153)

Wat de fn. betreft, van de huis- of hofnaam afgeleid, wezen we er reeds op dat er een verwarring kon ontstaan tussen het type « de Paeu » en het type « van den Paeuwe ». Vaak gaf de bewoner van het huis zijn naam aan het huis zelf. Zijn afstammelingen konden dan hun naam van de huisnaam afleiden of de vroegere naam van de stamvader verder dragen; bv. een Gillis de Hont gaf zijn naam aan het huis, dat hij bewoonde « in den hont ». De afstammelingen werden dan « van (in) den Hont » genoemd, of kortweg « de Hont ». Er bestond aldus een zekere wisselwerking of onzekerheid in de gebruikte naamvormen. Wellicht heeft deze ook bestaan in de met achtervoegsels -aert, (e) linc (of : lin), -man afgeleide namen. (154). De fn. pauwelin en pauwaert zijn o.i. afleidingen van de huisnaam, met suffikssubstitutie voor het eerste geval (**in** voor **inc**).

De betekenis van de huisnaam « de Pauw » blijkt wel duidelijk uit de tegenstelling met de Gentse naam « Paeuwinnesteen » (1375) in de Lange Munt en van de toponiemen samengesteld met het element « pauw » uit de bosnaam « pawinne » (1434). Daaruit mogen we wel met enige zekerheid besluiten dat de hofnamen « ten Pauwe » te Klemskerke en te Lokristi, wel op de pauwvogel betrekking hebben. (155). Grohne (156) citeert een hele reeks zeer oude fn., afgeleid van de huis- of hofnaam :

Drude de Pavone te Keulen (1270) — Hedw. dicta zem Phawen te Bazel (1275) — Otto dictus de Pauvone te Mainz (1300) — Herm. de pavone te Trier (1329) — Geleman de pavone te Trier (1331) — Tilm.

---

(153) We ontmoeten de fn « de winkere » in het Nieuwpoortse Poortersboek der 15e eeuw (SA Nieuwpoort), te interpreteren als « iemand die wenkt » (zie Verdam).

(154) Vgl. in de Gentse Wezenboeken der 14e eeuw : van den scaeke (1373, f° 315 v°); scaec (1370, f° 89 v°); scakaert (1370, f° 8); scakelinc (1374, f° 331 v°), alle namen van de huisnaam « tscaec » afgeleid. Zie ook : Pieter Palin en Jan van der Pale, burgers van Gent; Espinas-Pirenne, II, 461.

(155) Bij de Flou vinden we nog andere vogelnamen als hofnamen of namen van heerlijkheden, o. a. den Haene (1393), een heerlijkheid te Hazebroek, een Valckenleen (1365) te Steenkerke; een leengoed de vijncke te Dentergem (1474).

(156) Grohne, o.c., pag. 116 en volg.

de Pavone te Keulen (1343) — Hinricus de Pawe te Dortmund (1371). Voeg daarbij een Gerardus de Phauone, decanus ecclesie sancti Georgij, te Keulen (1353) (157); Johannes de Pavone, pauselijke collector te Xanten (1382-84) (158). In de naam Phabenhofen (Conradus, canonicus Spirensis) zien we eveneens een naam van de hof- of huisnaam afgeleid (159) (a° 1189). De hoger vermelde Jan van den paue te Gent heet in het Latijn iohannes de pavone (160) (1313). Jan van der Pauwen, schepen van St-Truiden in 1562 (161), vertaalt zijn naam door « de Pavone » op zijn zegel (162). Te Luik treffen we reeds in de 13e eeuw de fn. aan, afgeleid van de huisnaam : Wéry de Pawon (163) (±1286), leenman van het leenhof «Chise Dieu»; Johan de Pawon (164) (1445), schepene van Luik in 1445 (165).

Noch de hoger genoemde spellings - en flexievormen, noch de verschillende naamvormen en de coresponderende equivalenten in het Latijn of het Frans, voor fn. afgeleid van de huis- of hofnaam, kunnen ons enig doorslaand bewijs opleveren voor de identiteit van de familie- en de plaatsnaam als afleidingen van de vogelnaam. Zij spreken toch te zijnen voordele. Vertalingen in het Latijn van de fn. « de Pauw » brengen ons weer een heel eind verder.

Wij hebben hier met twee typen te doen : ten eerste het type « pavo » en ten tweede het type « pavonis ».

1° *Het type Pavo.*

We citeren : Balduinus Pavo, te Doornik (2e kwart 12e eeuw) (166); Willaume Pavo (± 1160), testis in een oorkonde uit de streek

---

(157) RA Antwerpen, Pitsemburg, nr 520. Eveneens vermeld bij Alph. Fierens : Suppliques d'Urbain V (1362-1370), Rome, Brux., Paris, 1914, p. 270 : Johannes de Pavone cler. Colonens. can. S. Severini Colon (a° 1363).

(158) Carl Wilkes, o.c., pag. 250.

(159) Böhmer (J.F.), Acta imperii selecta, Urkunden Deutscher Könige und Kaiser, Innsbruck, 1870, p. 159.

(160) zie voetnota's 139 en 140. Wel dezelfde als Jan de paeu (1308) (zie voetnota 87).

(161) F. Straven : Inventaire... des Archives de la ville de St-Trond, St-Trond, 1895, III, 20.

(162) J. Th. de Raadt, o.c., Dl. III.

(163) Cuvelier (J) : Inventaire des Archives de l'abbaye du Val-Benoit, Liége, 1902. Zie ook : Cuvelier (J), Cartulaire de l'abbaye du Val-Benoit, Brux. 1906, p. 277, a° 1289.

(164) Cartulaire ou recueil de chartes et documents inédits de l'église collégiale de St Paul, Liége, 1878, p. 351. Zie ook Cuvelier (J) : Inventaire... p. 281, 299, en E. Poncelet : Cartul. de l'église St Lambert, T. 5, Brux. 1913, p. 192.

(165) Een merkwaardig feit voor de historische dialectologie is het voorkomen te Luik van de vorm « Pawon » in de Middeleeuwen, waar dit thans niet meer het geval is. De thans nog voorkomende vorm is « pawe », d.i. eigenlijk oorspronkelijk de naam voor de pauwin, woord dat « pawon » voor het mannetje in het huidige dialekt heeft verdrongen en beide geslachten is gaan aanduiden, dit in tegenstelling tot het klassiek Latijn, dat met « pavo » beide geslachten aanduidt (pava komt zelden voor). Elders is thans het woord « pawon » voor beide geslachten in gebruik (Verviers, Sprimont, la Gleize etc.). cfr. Jean Haust : Dictionnaire Liégeois, Liége, 1933, p. 465, i.v. pawe.

(166) d'Herbomez : Chartes de l'abbaye de Saint-Martin de Tournai, t. I, Brux., 1898, p. 45.

Béthune-Lens (167); Albertus Pavo (1165) en Alberone Pavone (abl.) (1178) uit het graafschap Holland (168); Henricus Pavo (±1200), te Chévilly (dép. de la Seine) (169); sigerus pavo en Walterus pavo (±1220), resp. uit de villa Sti Bavonis bij Gent en uit Mendonk (170); willelmus Pavo, van St-Winoksbergen, getuige in een oorkonde van Walterus, dominus de Formesele (a° 1225) (171); Pavo de Halten, te Houten (N. Nederl.) (a° 1227) (172); Philippus Pavo te Parijs (a° 1276) (173); Waltherus Pavo te Tongeren (XIIIe eeuw) (174); Otto dictus Pavo in Zuid-Duitsland (a° 1300) (175); Johannes Pavo, kanunnik te Sclayn (prov. Namen) (a° 1352) (176); Robertus dictus Pavo, te Parijs (15e eeuw) (177); Reginaldus Pavo, Engels theoloog, bisschop van Chichester, geboren in het land van Wales, gestorven omstreeks 1460 (178).

Er kan bij deze namen geen de minste twijfel bestaan : ze betekenen de vogelnaam (pavo = pauw).

2° *Het type Pavonis.*

Reeds in de 13e eeuw en ook in de volgende eeuwen bestond de gewoonte — wij menen vooral bij geestelijken — de gelatiniseerde

---

(167) Inventaire anal. et chron. des archives de la Ch. des Comptes à Lille, T I et II, Lille, 1865, index.

(168) Mr L. Ph. C. van den Bergh : Oorkondenboek van Holland en Zeeland, Amsterdam-Den Haag, 1866-73, Deel I, pp. 93 en 100.

(169) M. Guérard, Cartul. de l'église Notre-Dame de Paris, Paris, 1850, T IV, p. 90 : terre arabilis quam capitulum emit in terra sua apud civiliacum ab Henrico Pavone.

(170) RA Gent, Fonds Bisdom, nr 30, Libri census abbatie sancti bavonis, resp. 54 v° en 8 r°; te vergelijken met de mndl. namen voor dezelfde personen : segere pau (f° 4 v°) en w(outer) Pau (f° 8 r°).

(171) Alex Pruvost : Chronique et Cartul. de l'abbaye de Bergues-Saint-Winnoc, T I et II, Bruges, 1875-78, p. 214. Dezelfde Willelmus treedt op als leenman voor dezelfde heer a° 1236 (p. 226) : Willelmo pavoni de Bergis; vermoedelijk dezelfde persoon als Willelmus Pau (in 1230) (p. 219), « tunc subcastellanus domini Philippi de Wostinia apud Bergis ».

(172) F. Ganshof : Etude sur les Ministeriales en Flandre et en Lotharingie, Brux. 1924 (naar Fr. van Mieris : Groot Charterboek der Graaven van Holl., van Zeel. en der Heeren van Vriesland, Leyden, 4 dln, 1753-1755, Deel I, pp. 203-204) : presentibus et astantibus... Hugone de Halten, et Philippo et Pavone; wel als voornaam gebruikt.

(173) M. Guérard, o.c., T I, p. 207 en 213 : et philippo Pavone cive parisiensi; wel dezelfde als Philippe le Paon, door M. E. Boutaric : Actes du Parlement de Paris, 2 dln, Paris, 1863-67, Dl. II, nr 2645, vermeld.

(174) Paquay, Cartulaire de l'ancienne église collégiale et archidiaconale de N. D. de Tongres, Tongeren, 1909, p. 28 : Waltherus Pavo, filius Arnoldi Thelonearii dedit unum bonarium apud Widoe.

(175) Prof. Nied, o.c., p. 112.

(176) D. Ursmer Berlière, Suppliques de Clément VI, Rome, Bruges, Paris, 1906, p. 619 : per obitum quondam Johannis dicti Pavo (sic).

(177) M. Guérard, o.c., Deel III, p. 37.

(178) Alf. Franklin : Dictionnaire des noms, surnoms et pseudonymes latins de l'histoire littéraire du moyen-âge [1100 à 1530], Paris, 1875, col. 445. De Engelse naam luidt : Reynold Peacock.

naam in de genitief te gebruiken, waar dit met het Middelnederlands equivalent niet het geval is (179).

We citeren: Godefridus Pavonis, cantor der H. Kruiskerk te Luik (a° 1270) (180); Johannes Pavonis, priester uit het bisdom Doornik (a° 1342) (181); Theodericus Pavonis (a° 1352), secretarius van de bisschop van Kamerijk, persona van Brustem en Wespelaar, scolasticus der O. L. Vrouwkerk te Antwerpen, capellanus van de parochiekerk te Rumst (182); Lambertus Pavonis, klerk van het diocesis Morinensis, rector van de parochiekerk van Bresmes (a° 1343) (183); Johannes Pavonis (a° 1358), kanunnik van St-Donaas te Brugge, pastoor der St-Janskerk te Sluis, kanunnik te Laon, te Aire etc. (184); Petrus Pavonis, kanunnik der St-Donaaskerk te Brugge, der St-Gorikskerk te Kamerijk enz. (a° 1378) (185); Wilhelmus Pavonis, uit het diocees Utrecht (a°1434) (186); Walterus Pavonis, uit hetzelfde diocees (a° 1434) (187); Stephanus Pavonis, van het kapittel van Doornik (a° 1470) (188); Petrus Pavonis, pastoor van Uitbergen (a° 1484)

---

(179) Men vergelijke: Petrus Pedis sive Voet (a° 1439), in E. Reussens, Matricule de l'Université de Louvain, Brux., 1903, t. I, p. 171, nr 36, en: Henricus ducis alias Hertoghe, monnik van het Dominikaner klooster te Gent (a° 1284), Graf- en Gedenkschriften der Prov. O-Vl., uitgeg. door het Comiteit samengesteld uit de heeren Blommaert etc., 2e Reeks, Kloosterkerken, Deel I, p. 109.

(180) E. Poncelet: Inventaire Analytique des Chartes de la Collégiale de Sainte-Croix à Liége, Brux., 2 dln, 1911-[22], Tome I, p. LXX.

(181) Ph. van Isacker-D. Ursmer Berlière, Lettres de Clément VI (1342-1352), Rome-Brux.-Paris, 1924, t. I: cum Johanne Pavonis.

(182) D.Ursmer Berlière, Suppliques de Clément VI (1342-1352) en D. Ursmer Berlière, Suppliques de Clément VI (1352-1362), Rome, Brux., Paris, 1911, p. 52. Deze Theodericus Pavonis is wel te identificeren met de secretarius van de bisschop van Kamerijk, vermeld in Leop. Devillers, Cartulaire des Comtes de Hainaut, 1881-1896, Dl. I, p. 385 (a° 1353): Pavonis (..).

(183) Ph. van Isacker-D. Ursm. Berlière, o.c., t. I, p. 284: clerico non conjugato; non in sacris ordinibus constituto, Morinensis diocesis, reperto ydoneo per Petrum tabellionatus officium. Zijn Franse naam luidt: Lambertus Paonnet; cfr. Berlière, Suppl. Clém. VI, p. 273. Hij stierf in 1346.

(184) Hij draagt verschillende namen:
Pavonis (a° 1360: Berlière, Les collectories pontificales dans les anciens diocèses de Cambrai, Thérouanne et Tournai au XIVe s., Rome, 1929, p. 224, 225, 308 — en Berlière, Suppl. d'Innocent VI (1352-1362), Rome, Brux., Paris, 1911).
Paponis: Berlière, Les collectories... p. 281 (a° 1358) — en Alph. Fierens, Suppliques d'Urbain V (1362-1370), Rome-Brux.-Paris, 1914, p. 270 (a° 1363). Deze auteur vermeldt hem in de index s.v. Poponis: Johannes alias Paponis seu Peponis de Monflacon sive de Castro Grutarum.
Peponis: K. Hanquet-Berlière, Documents relatifs au Grand Schisme, T II, Lettres de Clément VII (1378-1379), p. 216 (a° 1379) — en Alph. Fierens-Cam. Tihon, Lettres d'Urbain V (1362-1372), Dl. I (a° 1362).
Poponis: Fierens-Tihon, o.c., p. 67 (voetnota).

(185) K. Hanquet-Berlière: Lettres de Clément VII (1378-79), Rome-Brux.-Paris, 1930, Deel II, p. 135.

(186) E. Reussens: Matricule de l'université de Louvain, Brux. 1903.

(187) ibid., p. 248.

(188) Gilliodts-van Severen, Coutumes du comté et pays de Flandre. Le Franc, Petites villes et seigneuries enclavées, t. V, p. 284: Stephanum Pavonis, clericum capituli Tornacensis.

(189); Johannes Pavonis, van het kapittel van Kortrijk (a° 1484) (190); J. Panonis (lees Pavonis), die een schepenbrief ondertekent van het cijnshof van de hertog van Brabant te Tervuren (16e eeuw) (191); Petrus Pavonis, kanunnik van de St-Martenskerk te Luik (a° 1521) (192); Gilles Pavonis, kanunnik der H. Kruiskerk te Luik, natuurlijke zoon van Lievin de Pau, een Vlaming (a°1559) (193).

In zijn artikel in de VMKVA (194) zegt L. herhaaldelijk « in Vlaanderen » en schijnt daardoor het bestaan van de naam de Pauw als een typisch Vlaams verschijnsel op te vatten, te meer daar hij beweert dat in het Frans geen fn. le Paon bestaat « evenmin als in Duitsland Pfau en in Engeland Pea », wat hij « ook een waarschuwing, om de verklaring uit de vogelnaam niet als onomstootbaar te aanvaarden » noemt. Ook hierin is hij wat onvoorzichtig te werk gegaan. Bij de « pavo » - en « pavonis » - namen, troffen we er reeds vele, welke tot het Romaanse taalgebied behoren, één uit Engeland en één uit Duitsland.

Bij Dauzat (195) vinden we de pauw als diernaam niet vermeld bij de fn. Dit is o.i. nog geen bewijs dat hij in Franse anthroponymie, zij het dan ook onder een of andere corrupte vorm, niet voorkomt. In ± 1170 vinden we in het 12e eeuwse Oorkondenboek van monnik Guiman van Atrecht, de naam wautiers Paons (196). De hoger geciteerde naam Hannin de Paeu, wever te Ieper (1328) luidt in het Frans : Jehan le Paon (1329) (197). Verwijzen we hier eveneens naar de hoger vermelde Lambertus pavonis (voetnota 183), die in het Frans Paonnet heet (vergelijk de naam Clais paeukiin te Brugge : voetnota 89). Een ambachtsnaam is Nicholay le Paonier (a° 1286), te Parijs (198).

Interessant is de Duitse naam Pfauenschwanz (15e e.), die door Nied (199) wordt verklaard als « alter Ausdruck für Kleiderschleppe ». Een groot aantal Duitse fn. zijn mede in dit verband te noemen : Katzenschwanz, Huschwadel, Hienerwadel, Rattenzagel, Voszal (mhd zagel = Schwanz).

---

(189) M. le Baron Kervijn de Lettenhove : Chroniques relatives à l'histoire de la Belgique sous la domination des ducs de Bourgogne, Brux., 1870, Dl. I, p. 613.

(190) ibid. p. 612, pro capitulo Curtraceno : Johannes Pavonis. Misschien te identificeren met Johannes Panonis (lees : Pavonis), kanselier van Doornik, vermeld door van Lokeren, Chartes et documents de l'abbaye de St Pierre, nr 1925 (a° 1484).

(191) Mina Martens : Actes relatifs à l'Administration des Revenus domaniaux du duc de Brabant, Brussel, 1943, blz. 199.

(192) Schoonbroodt (J-G) : Inv. analytique et chronologique des Chartes du chapitre de Saint Martin à Liége, Liége 1871, p. 208.

(193) E. Poncelet, o.c., t. II, pag. 151.

(194) VMKVA, pag. 40.

(195) Dauzat (A) : Les Noms de Personnes, Paris, 1925.

(196) Egon Freyberg : Französische Personennamen aus Guimans Urkundenbuch von Arras, Halle a. S., 1882, pag. 27.

(197) Zie voetnota 91 — Espinas-Pirenne, o.c., III, p. 771, 22.

(198) M. Guérard, o.c., Deel III, p. 69.

(199) Nied (Prof. Dr), o.c., p. 112 en p. 83 i.v. Katzenwadel. In het licht van het reeds genoemde pannus pavonitilis van Ducange, krijgt de fn Pfauenschwanz zijn betekenis.

Gottschald (200) leidt de fn. de Pauw van de vogelnaam (mhd pfâwe) af en geeft voor Duitsland o.a. volgende namen, die erop teruggaan : Pfaue, Pfab, Fabe, Pfob, Poh, Pfabentrit — en voor het Nederduits (mnd. pâwe) : Paue, Panhorst (201), Pauluhn. Ook Heintze-Cascorbi (202) geeft een hele reeks namen, w.o. ook het nd. Paegelon (ae = â), dat aansluit bij de Nederduitse vervorming van de naam tot pawelun — pagelun — pawlun (203).

In Engeland treft men reeds in 1087-1098 een Paue filius Tedricus aan (204). Tengvik haalt hierbij volgende namen aan : Paw, Pawe, Pawson, Paweson, Porson, die alle teruggaan op het Angelsaksische pawa, waaruit het thans verouderde po, poo ontstaan is (205). Hiermee in verband staat de naam van de beroemde Amerikaanse schrijver Edgar A. Poe (206).

Zelfs in Oudnoorse tijd is er sprake van een Olaf Pauw (on. : olâfi pâ) (a° 948) in de Laxdoelasaga, waarin hij één der hoofdhelden is (207). In Cleasby-Vigfusson (208) wordt deze naam als de vogelnaam verklaard, hem gegeven door zijn Ierse moeder. Dit zou dan echter een bewijs zijn, dat in de 10e eeuw de naam van de pauw in Ierland bekend was en gebruikt werd om personen aan te duiden. R. Meissner zegt (209) dat er nopens de etymologie van deze naam geen twijfel bestaat en dat de Noren en de IJslanders de pauw wel in Engeland zullen hebben leren kennen, waar hij reeds van oudsher goed bekend was. Wellicht kreeg Olaf die naam omdat het zo'n prachtig kind was en later door zijn zin voor het prachtige en zijn mildheid uitblonk. Voor de fn. Pai worden voor Noorwegen en Denemarken nog meer bewijsplaatsen verstrekt door E.H. Lind (210) o.a. een Olaf pæ (a° 1336) en een Sven pai (a° 1473). Hij verklaart de naam als « poa foagel » (pauwvogel) (211). Finnur Jónisson (212) ver-

---

(200) Gottschald : Deutsche Namenkunde, i.v. Pfau.

(201) Te vergelijken met de naam, die te Brussel in de 14e eeuw vaak voorkomt : van den pa(i)huse ?

(202) Heintze-Cascorbi : Die dt. Fn geschichtlich, geographisch, sprachlich, Halle, 1925.

(203) cfr. Suolahti : Die dt. Vogelnamen, p. 225.

(204) Tengvik : Old English Bynames, Uppsala, 1938, pag. 194.

(205) cfr. de N.E.D., on historical principles, edited by A.H. Murray, Oxford, 1909, vol. VII, part II, pag. 1034, i.v. po, poo.

(206) Heintze-Cascorbi, o.c., s.v. Pfau.

(207) R. Meissner gaf een vertaling in de Thulereeks, Deel VI, pag. 19/1.

(208) Cleasby (R)-Vigfusson (G) : An icelandic — english dictionary, Oxford, 1869, pag. 475, i.v. pa - pai : it occurs in the nickname of Olave pa, who was born in Iceland about 948 A.D., but of an Irish mother and she probably gave him the name.

(209) R. Meissner, o.c., pag. 19/1. De Laxdoelasaga zegt : « Hoshuld gab Olaf einen Beinamen und nannte ihn Pfau. Dieser Name haftete an ihm » (p. 57).

(210) E.H. Lind : Norsk-isländska personbinamn froan medeltiden, samlade och utgivna med forkläringar, Uppsala, 1920-21, pag. 274.

(211) Lind geeft ook enkele interessante bewijsplaatsen voor de naam Pafi (= paus), waarvan de oorsprong en de etymologie nog omstreden zijn (p. 274) : annis 1239, 1320, 1375, 1392, 1331, 1439; en voor de naam Paus (= mndl. paves, paeus, nndl. paus) : 1329, 1359, volgens Munch een ontlening aan het Nederduits « paus » (=pabst), volgens Torp (Ordbog, 484) echter anders verklaard.

(212) in Aarböger for Nordisk Oldkyndighed og Historie, jg 1907, pag. 309.

klaart hem op dezelfde wijze. Ook in Italië is de naam niet onbekend, Dante Olivieri (213) vermeldt een fn. Pavoni en verklaart hem als de vogelnaam. Ten slotte citeren we nog enkele Franse toponiemen in hun Latijnse vorm, die duidelijk aantonen tot welke corrupte vormen de oorspronkelijke Latijnse vorm pavonem heeft aanleiding gegeven (214).

Daar is vooreerst een Montpaon (dép. Aveyron), met als oude vormen : Montispahonis (a° 1341) en Monpahon (15e eeuw) — Vervolgens een Montpaon (dép. Bouches du Rhône) : super territorio... Montispavonis (a°1271) — Een Montpont (dép. Dordogne) : castrum de Montpao (a° 1170), Montpont (a°1533) — Een Montpont (dép. Saône-et-Loire) : Monpon (13e eeuw), Montpon (14e eeuw).

Deze ontwikkeling van « pavo » naar « pon » schijnt ons analoog te zijn met deze welke wij aantreffen in « ponceau » (215) « couleur d'un rouge vif » of in de overdrachtelijke betekenis « autre nom du coquelicot » in enkele Franse dialecten van het Westen. We vragen ons af of er in de Franse anthroponymie geen zulke corrupte vormen zouden kunnen voorkomen, met het element « pon ».

Taalkundig onmogelijk, door de cultuurhistorie niet bevestigd, integendeel omzeggens ontzenuwd, vindt L.'s opvatting ook in de vergelijkende onomastiek geen steun, ja veeleer tegenargumenten. Verre van zijn stelling te versterken, ondermijnen ze de drie hoofdargumenten, die hij aanvoert, om zijn etymologie te staven (taalkunde, cultuurhistorie en vergelijking) onherroepelijk.

Ook de voorbeelden, die hij aanhaalt en in nieuwe zin interpreteert, zijn niet altijd accuraat en in het juiste licht gesteld.

(Vervolgt).

ANTWERPEN. **J. van Cleemput en G. de Smet.**

De goederen der abdij Affligem te Bambrugge

Volgens de « generale metinge der landen » van de abdij Affligem in 1650, bezat deze de volgende goederen te Bambrugge : « 1) opt' kerckveldt 1 Bunder 87 Roeden : Oost Vermeulen, item Z., W. Liv. Lambeir, N. lantsheer; — 2) item opt' Swaenenveldt 1 Bunder 2 Dachwant 2 Roeden : Z.O. vander meulen, O. Dronghene, N. en W. t' Scheerenck; — 3) item eene weyde, genaempt ter straaten 2 D. 71 R. : Z. en W. des heere straate, W. van der Meulen sonder haeghe, N. metter haege, O. en N. de straate; — 4) item op den haesenacker 1 D. 98 R. : Z. Schaepdrijvere, O. W. en N. S. Elisabette Clooster; — 5) item opt' kerckveldt 1 D. 26 R. : O. en Z. Lantheer, N. van der meulen, W. heer Van nieuwenhuijse. Het landt opt' kerckvelt was oock genaemt op den winckel ».

Beda Regaus, Bona et Jura, p. 67.

AFFLIGEM. **Dom Cyprianus Coppens, O.S.B.**

(213) Dante Olivieri : I Cognomi della Venezia Euganea (Onomastica : Biblioteca dell' « Archivum Romanicum », Serie II, Linguistica, nr 6), Genève, 1924, pag. 216.

(214) Vincent (A.) Toponymie de la France, Brux. 1937, pag. 198.

(215) Oscar Bloch : Dictionnaire Etymologique de la Langue Française, Paris, 1932, T. II, p. 169, i.v. ponceau.

Plaats- en persoonsnamen in een oud Rentenboek van Lede.

INLEIDING

I. « Boec... vander kerken van Lede... int jaer... 1448 »

De oude archiefstukken, als rentenboeken en kerkrekeningen, oorkonden en andere bescheiden, liggen op de brandkast in de sacristie van Lede (Aalst). Het oudste stuk is een klein register in perkament, van 22 bladen (18 cm. breed × 26 cm. hoog). In de loop der jaren werden teksten bijgeschreven. De toevoeging is evenwel zeer duidelijk merkbaar.

Onderaan op blad 13 staat te lezen : « Desen boec heeft doen maken Jan Nijs als kercmeester in dien tiit van der kerke(n) van Lede ghescreven van her Ogiere van Dielbeke priestere Int iaer ons heeren Dusentich CCCC ende XLVIII den XXten dach in Novembri ».

De verschillende onderverdelingen luiden als volgt : op bl. 1r., « Dit es der kerkenrente van Lede ende erve inden selven boec »; op bl. 9v., « Dit siin de Wine »; op bl. 11v., « Dit es dlant dat men hout vander kerken van Lede in Lede »; op bl. 12v., « Dit es dlant dat men hout van der kerken van Lede »; op bl. 18r., « Dit es de erve vander kerken van Lede ».

Slechts enkele plaatsen liggen buiten Lede. Ik laat ze volgen na de plaatsnamen van Lede.

Naast penningrenten zijn er ook wijn- en smoutrenten. Deze laatste tot het onderhoud « ter lampten voer tsakerment » en « ter lampten voert heylich cruce ende voer onser vrouwen ». De maten voor de wijn gebruikt zijn een vierendeel, een stoop en een pinte.

II. Wijze van bewerking.

Bij de bewerking wordt dezelfde methode gevolgd als Dr. Jan Lindemans gebruikt bij de bewerking van « Plaats- en Persoonsnamen in Oude Cijnsboeken » (Toponymica, VIII, 1941). Slechts één aanvulling heb ik gemeend te moeten voegen bij de familie- en doopnamen, nl. het aantal personen die dezelfde naam droegen. Dit kan aan de belangstellenden een gedachte geven zowel over de vertakking van sommige families, als omtrent het gebruik van doopnamen. Zo b.v. zijn er niet min dan 57 personen die aangesproken worden met de naam Jan, wat meer dan 1/4 van de aangetroffen doopnamen betekent.

Wij laten drie alfabetische lijsten volgen : 1. de plaatsnamen, 2. de familienamen, 3. de doopnamen.

1. De lijst van de plaatsnamen verwijst naar al de bladzijden van het boek, waar dit toponiem vermeld staat. De verschillende schrijfwijzen worden aangegeven. Hierop volgt voor sommige een aantekening. — Vooraan staan de plaatsnamen van Lede; daarop volgen er enkele voorkomend buiten het dorp. Ook de weinig talrijke toponiemen, in de bijgevoegde teksten, worden aangegeven.

2. De lijst van de familienamen vermeldt al de namen die voorkomen in de oorspronkelijke tekst. Daarop volgt bij wijze van toelichting een lijst, waarbij de namen ingedeeld worden naar hun oorsprong.

3. De lijst van de doopnamen bevat de mans- en vrouwennamen van personen, die op enkele uitzonderingen na, te Lede leefden in de eerste helft van de 15e eeuw. Ook de doopnamen, voortlevende in de familie- en plaatsnamen, worden aangestipt.

1. De Plaatsnamen.

1. hofstad ten bambossche, 2r., bouden vanden bambossche, 2v., 4v., 6v., 7r., 8r., Jan vanden bambossche, 3v., Ghiselen vanden bambossche, 6v., (toegevoegd o. 1475 :) op den banbosch, 17v.
Bam is de meest voorkomende vorm, ook in de familienaam **Will. libri Bele de bambosche** (Renteboek van S. Baafs, 1295). **Ban** is waarschijnlijk de oudere vorm, maar de **n** werd **m** voor **b**. Vgl. met **Bambrugge (Banbrugge,** oork. Affligem, 1117). **Banbos** kan zijn een « plaats nabij » of « in een bos, waar rechtsspraak werd gehouden ». Te Mespelare was er een **Banhove** (Meetboek van Gijzegem, 1680).
2. op den langhen mersch neven beeckelant, 10v.
« land nabij de beek ».
3. op den berch ten driessche, 1v.
4. op den berch te guchte, 3r.
5. op den berch toverympe, 12r.
6. in de besiinde horst, 4r.
Besiinde = « besonder » (afzonderlijk), zoals het vanaf o. 1700 voorkomt ? of van **besinnen,** « door belening verzoeken ». **Horst,** « bosje van kreupelhout ».
7. op betsvelt, 1r.
Veld genoemd naar psn. **Bette** (« Elisabeth ») of fn. **Bette,** heer van Schellebelle.
8. stede an de blaesse, 17r. (toegevoegd o. 1500).
Waarschijnlijk een huisbenaming.
9. l. op de blonde meere, 14v.
Bloemmeere (R.H. Geest, Aalst, 1380) is een oudere vorm. « Het omtuind stuk met de bloemen », vandaar « het beste » ? — **Blommere** komt ook voor te Gijzegem (P. 1572, 41r.).
10. l. op de bocdonc, 11v.
Het eerste is mogelijk een fn. (**Sigerius boc,** Rent. S. Baafs, 1295), waar de **s** van de genitief werd uitgestoten; **donc** = « verheven plaats in een lagere omgeving ». Vgl. voor **donk** J. LINDEMANS : Hombeek, nr. 77, J. HELSEN : Noorderwijk, nr. 219 en J. van GORP , Donk-namen in de prov. Antwerpen.
11. op de borch, 3r.
Er waren te Lede een drietal burchten, w.o. Ronkenburg.
12. den bossche, 15r.
13. inde boschstrate, 7v., 10r., 15 v.
14. op de brechaghe, 5v., l. op breeken, 4r., bi der capellen an breeken tende biden groenen weghe, 6r., hachter breeken haghe, 7r., boven breeken haghe, 21r.
VERDAM geeft voor **breken,** « scheuren, rukken ». Vandaar een bos van kreupelhout dat gekapt werd en daarna bebouwd ?... ofwel een haag, die een beploegd (**breke,** « braak ») veld afsluit ?
15. l. op breemstic, 5r.
Partij met bramen begroeid.
16. inden brouc, 4v., 5 r.
17. inden brouc ten Dale, 5r.
18. lant bide brugghen, 2v.
19. Jan van Dendermonde over marien van busscate op busscater velt, 15r.
« Veld van de familie van Busscate », zoals het duidelijk blijkt uit de kontekst. Ik meen dat wij in **Buscoutervelt** (1440), door J. LINDEMANS vermeldt (in Topon. Verschijnselen : de Kouternamen; naar de Potter en Broeckaert), te doen hebben met een slechte lezing voor **Busscatervelt.** Hetzelfde geldt voor **Bosschate** (1571, 1690) en **Boschcauter** (1646, 1664).
20. op den Dam neven de mersch haghe, 11v.
Dam, « dijk, verhoogd voetpad langs het water » (VERDAM). — Komt o.m. ook voor te Erembodegem (P. 1571, 32v.), te Sint-Lievens-Houtem (P. 1571, 65r.) en te Aaigem (P. 1571/2, 36v.).
21. bachten dierics Vremden hof, 4v., hofstat bi Dierics Vremden houe, 4v.

22. ter poorten aen den driesch, 2r., 3 r., ten driessche, 1v.
Dries betekent over het algemeen « een schrale grond » (J. MANSION : Oud-Gentsche Naamkunde, blz. 105). — Komt alhier als fn. voor in 1295 : **heila de driesche** (Rent. S. Baafs).
23. op de brechaghe ant Doereken biden cruysweghe, 5v., ant Doereken, 19v.
Lede heeft niet min dan drie **Dorekens,** dienst doende als grensteken. Evenals te Opwijk was er een **hof ter Dorent.**
24. upt tveldeken aenden haemsschen borre ande heerstrate gheleghen gheheten dor laerveldeken, 8v.
Verschrijving voor **dorelaar,** dial. voor dorenstruik ?
25. l. bider capellen ende ande eeke, 6v.
26. int Derfken, 8r., v., uten merschelkine bi den erfkine, 12r.
« Erfgoed ».
27. biden eechoute, 15v.
« Bos met eiken beplant ». Vgl. J. LINDEMANS : Opwijk, nr 351; J. de BROUWER : Hofstade, nr 176. Zeer verspreide pln. o.m. te Aalst (P. 1572, 60v.), te Aaigem (P. 1571/2, 32r.), te Parike (P. 1571, 1v.), te Godveerdegem (P. 1572, 5r.) en te Zandbergen (P. 1571, 14 v.).
28. op de gherstoct, 5r., 13v., op de gheerstoc, 5v., 6r.
Gher, fn. **Alisa ger** (Rent. S. Baafs, 1295). **Stokt** = « plaats waar bomen groeien ».
29. op ghisellaerts hou, 2v., op ghiisalaershou, 5r.
Houw van Ghijselaert.
30. bider capellen an breeken tende biden groenen weghe, 6r., (toegevoegd o. 1475 :) bider clusen aent groen weechelkiin, 17v.
« Weg doorheen braakliggend (= groen) land ».
31. l. Inde groete velden neven der kercke landt, 22 v. (toegevoegd o. 1475).
Groete, voor « groot ».
32. te guchte, 3r., 5r., 9v., 14v., 18v.
« Gezamenlijk bij elkaar horende gebouwen ». Vormde te Lede reeds fn. in 1295 : **Henricus fs Clemme de guchte** (Rent. S. Baafs). — Verspreide pln. o.m. te Wieze (P. 1571/2, 10r.), te Sint-Antelinks (P. 1571, 10v.), te Denderwindeke (P. 1571, 19r.) en te Sint-Goriks-Oudenhove (P. 1571, 17v.).
33. Den guchtemghem mersch, 19r.
Meers gelegen ten Gehuchte.
34. in guchteringhen mersch, 7r., v.
Patroniem van Guchte. Te vgl. met Munteringenveld.
35. l. op den haec, 3r.
36. Inden haemsschen borre, 8v., 19r.; anden naemschen borre, 21v.
Vermoedelijk is het eerste lid een fn.; later treft men meestal **Naamse borre** aan.
37. opden cleenen berch te guchte voert heileghe gheesthuuys, 14v.
Huis, eigendom van de H. Geest of Armendis van Lede.
38. op den heinricsputte, 1r., 20v.
39. ant hecken te ouerympe, 2r., te nederem inden heckene, 10v., ant viver hecken, 5r.
Hek, wijst op de verplichte kouterafsluiting.
40. l. hachter den hechlochten, 10r.
41. l. voor thof ten bossche, 7r.
Te Lede was er een hof ten bos en een hof ten Nederbos.
42. anden holen wech, 4v., opden holen wech te guchte, 18v., anden hoolenwech daer men gaet touerympe waert, 21v.
« Diep gelegen of uitgeholde weg ». Zeer verspreide pln.
43. in de horst, 4r., 18v.
Horst, « bosje van kreupelhout ». Het Renteboek van S. Baafs (1295) vermeldt reeds : **Jo. de hors.** — Vgl. J. LINDEMANS : Opwijk, nr 593 en Oude Cijnsboeken, nr 81, evenals Beert; J. HELSEN : Noorderwijk, nr 466 en J. de BROUWER : Hofstade, nr 283.
44. Wouter roelofs ten houe op Ymsoeten lant was van riemersch, 7r.
Hou, houw, « plaats waar geregeld schaarhout wordt gehakt ». Vgl. J. LINDEMANS : Opwijk, nr 598-600 en J. de BROUWER : Hofstade, nr 290.

45. inde houmersch metten eenen ende an de beke, 20v.
Vroeger een houw, nu meers. — Vgl. J. LINDEMANS : Opwijk, nr 598 en Oude Cijnsboeken, nr 85.
46. l. in de houpoort, 8v.
Houpoort voor « oude poort » ? In een Cijnsboek van 1451 treffen wij voor dezelfde plaats verschillende schrijfwijzen aan, nl. **hou poort, houwe poort** en **hout poort. Houpoort** is de meest voorkomende vorm, die een dialectische schrijfwijze is voor « oude ».
47. op de hulst, 1r., v.
« Plaats waar hulst groeit ». Vgl. J. LINDEMANS : Opwijk, nr 624-642 en Beersel. Komt o.m. ook voor te Moorsel (P. 1571, 30v.), te Wieze **thulstken** (P. 1571/2, 8r.) en **Neder Hulst** (P. 1571/2, 92v.) en te Aaigem een **hulstveldeken** (P. 1571/2, 44r.).
48. tsoleghem onder tcammelant, 17v. (toegevoegd o. 1475).
« Land nabij een kam of brouwerij ». Vgl. J. LINDEMANS : Opwijk, nr 672-676; J. de BROUWER : Hofstade, nr 315-319. Zeer verspreide pln. o.m. te Ressegem (P. 1571, 27v.), Sint-Goriks-Oudenhove (P. 1571, 8v.) en te Roborst (P. 1571, 11r.).
49. Gilliis de Lantmeter over beatricen van voshole de capelle, 3v.; bider capellen, 5v.; bi der capellen an breeken, 6r.
50. op de copshoeue, 1r.; op cobshoeue, 3v.
« Hoeve van Koben ».
51. ant kerchof daer de Same up staet, 2v.; bi kerchove op den vivere, 6v., 9r., 12r.
52. l. tusschen ghuchte ende kerchove metten ende an den kerkenlant, 6v.
53. an der kercken lochten, 17r. (toegevoegd o. 1500).
54. op den berch te guchte die men heet den cleenen berch, 3v.; op den cle(e)nen berch te guchte, 16v.
55. hachter de cluse, 20v.; bider clusen, 17v. (toegevoegd o. 1475).
Cluse, elders « kapel », ook wel een « kluis » genoemd. Vgl. J. LINDEMANS : Opwijk, nr 765-768 en J. de BROUWER : Hofstade, nr 383-386.
56. lants Inde boschstrate gheheten coelskens stede, 15v.
Genoemd naar fn.
57. op den coemersch, 3r.
58. merschs an de conincs brugghe aen deen side Jan De coninc, 20r.
59. l. opt cousmakersvelt, 4v., 19r.; bi cousmakersvelde, 11r.
Naar fn. **de Cousmaker.**
60. an Den couter, 4r.; op den coutere, 20v.; op den coutere van lede, 14r.; op de coutere te lede, 22r.; — op de coutere te soleghem, 18r.
De dorpskouter van Lede : het van ouds ontgonnen land van het dorp. Vgl. J. LINDEMANS : Topon. Verschijnselen. De kouternamen.
61. lant ieghen den cruyswegh, 2r.; biden cruusweghe, 19v.
62. l. op langhenhacker, 8r., 11r.; l. op langhenachker, 11r.; l. op langhen acker, 18v., 19r.; ant langheacker, 19r.
63. l. op langhenachker an de langhe haghe, 11r.
64. op de langhemeere, 15r.
65. op den langhen mersch, 10v.
66. Severiin van ledeghen op syn hofstat te Letterode, 1r.
Letter, lettel = « klein » + **rode** = « gerooid bos ». Vgl. **Letterhoutem;** J. LINDEMANS : Opwijk, nr 906 : **Lettelkouter.** Men treft deze pln. te Lede reeds aan in een fn. : **Jo. de lettelrode** (Rent. van S. Baafs, 1295), **Jan van Lettelroede** (Vorst, nr 7392, 1384, 33r.).
67. l. te overympe hachter Wustermans lochten biden manpat daer men van overympe taelst waert gaet, 20v.; int putken ande manpat daer men tsoleghem wert gaet, 20r.
« Pad voor één man ». Vgl. J. de BROUWER : Hofstade, nr 472.
68. meerem, 11r.
« Woonplaats nabij een moeras ». Zie J. de BROUWER : Hofstade, nr 479. Vgl. J. LINDEMANS : Toponymische verschijnselen. De - heemnamen.
69. op den Dam neven de mersch haghe, 11v.
70. l. anden molen, 2r. 5v., 10r., 15v., 19v.; op Dlant in Dnederrot jeghen de molen, 1v.
71. aen den meulenberch, 19v.
72. boven den moelen mersch, 12v.

73. stede neven de monnic hulst, 9v.
« Hulst, eigendom van persoon **de monnic** » (Vorst, nr 7392, 1384).
74. tvelt op munteringhen velt, 15r.
Patroniem van **Munte,** plaats te Gijzegem. **Munte** is de Nederlandse vorm voor het Franse **Mont,** « verhevenheid » (MANSION). Volgens het meetboek van Gijzegem in 1680 **de Moont.**
75. te nederem, 10v., 14r., 15v.
In tegenstelling met **Overhem.** Komt reeds voor in fn. **Ely filia beatricen de nederhem, Joh. nederem** (Rentenb. van S. Baafs, 1295). Vgl. J. LINDEMANS : Topon. verschijnselen. De - heemnamen. Aldaar worden een 12-tal plaatsen vermeld, die dezelfde naam dragen.
76. ieghen nerrem velt, 6 r.; op nederem velt, 7v., 8r., 21r., 15v.
77. op Dlant in Dnederrot jeghen de molen, 1v.
78. op den niewen berch te guchte, 1v., 7v., 8v.
79. op den ouden berch te guchte, 19r.
80. op den ouden el, 9r.; op den ouden hel, 10r.
El voor « helling » of **hel** voor « graf » (VERDAM).
81. l. op Douterkin, 20r.
82. t(e) overympe, 2r., 4r., 7r., 10r., 11r., v., 13r., 20v., 21r., 22v.
In tegenstelling met Impe (= « hoop ») (MANSION).
83. mersch in den overste riemersch, 21r.
84. op den palboem, 4v.; op den palmboem, 19r.
Te verkiezen als **paalboom,** « boom als grenspaal dienst doende ».
85. op de plaetse, 13v.
86. ter poorten aen den Driesch, 2r.; te poerten aen den driesch, 3r.
Waarschijnlijk de toegang tot een hof. Komt hier als fn. voor in 1295 : **de poerten** (Rentenb. van S. Baafs).
87. int putken, 20r.; bi soleghem op den putte, 11r.; op den putte bider molen, 4r.; op de putten, 11v., 15v.; up de putten, 21v., 22r.; in den putte, 19v.
88. op reisvelt, 7r., 8r.; opt reisvelt, 9r.
Waarschijnlijk **reis** voor **rijs,** « veld afgezet met rijs(hout) ». Vgl. J. HELSEN : Noorderwijk, nr 975 : **Rijshaag.** Ook Denderwindeke heeft een **Rijsveld** (P. 1571, 9r.).
89. op de reute omtrent de plaatse, op de reute an de plaetse, op siin reute ter plaetse, 13v.
90. hofstad te riemersch, 1v., 14v.; mersch opden riimersch, 7v.
Rie, rij, « plank dienst doende als brugje » of **riede,** « riet ». Vormde fn. **Gillis van riedemers, Kath. van riedemers** (Vorst, nr 7392, 1384, 35v.).
91. l. op roden, 6r., 18r.
Rode, « gerooid bos ». Zeer verspreide pln. Vgl. J. LINDEMANS : Opwijk, nr 1237-1245 en Hombeek, nr 357; J. HELSEN : Noorderwijk, nr 1003; J. de BROUWER : Hofstade, nr 595.
92. an Den troc, 21v.
« Roc » betekent naast een kledingstuk ook « een mijt van hooi, hoop » (VERDAM). Zo niet een verschrijving voor **rot, rode** ?
93. te roeder meere, 4v., 8r.; strate te roemeer waert, 17v. (laatste bijgevoegd o. 1475).
« Ontbost, ingemeerd stuk ». Het Rentenboek van S. Baafs, 1295, kent reeds een **Joh. de rodemere.**
94. bouden roelof... int roelant, 5r.
Kan psn. zijn, maar ook voor « **ro** + land ».
95. l. opt rot, 1r.
96. Dieris van den houwe op tscoenians lant, 15v.
Land van de familie Scoenians of Schoonejans.
97. l. in sente mertens bosch, 18r.
Bos, eigendom van St-Martinuskerk te Aalst ?
98. bi soleghem, 6r., 11r.; te -, 6v., 8v., 14r., 22r.
Naam welke teruggaat tot de Merovingische periode. FORSTEMANN kent de psn. **Sola.** Vandaar « woonst van de familie van Sola ».
99. bij spexaert, 3v., 14v.; te -, 18r.
Specht, « planken bruggetje » + personificatie op **aard.** Men kent reeds de fn. in 1295 : **Alise de spexarde** (Rent. van S. Baafs); in 1380 : **Jacob van spechtsaerde** (Rent. H. Geest, Aalst).

100. l. op steelant, 20r.
Land gelegen naast een **stee,** « stede » ? Dan is de latere vorm **Steenland** een verschrijving.
101. opt de stoct, 1v., 3v.
« Plaats waar bomen groeien ». Zeer verspreide pln. Vgl. J. LINDEMANS: Hombeek, nr 393 en Opwijk, nr 1354.
102. l. op de streke, 2v., 3r., 21v.; opt streke, 14v.; up de streke, 22r.
Streek, « lang uitgestrekt perceel ». Vgl. J. LINDEMANS : Oude Cijnsboeken, nr 191; J. van HELSEN : Lippeloo; J. de BROUWER : Hofstade, nr 673.
103. neven vernauen mersch, 20r.
« Meers van vrouw Ave ».
104. stede ten vivere, 9v.; biden vivere te kerchove, 2v.; 3v.; ant viver hecken, 5r.
105. op volkaerds mersch, 4v.
106. op vorspol, 19v.; (toegevoegd o. 1475 :) mersch inde vorspoel, 17v.
Zeer verspreide pln. o.m. te Opwijk, nr 1449; te Grimmingen een **Vospoel** (P. 1571, 1r.) en te Ressegem een **Vosput** (P. 1571, 27r.).
107. l. op de voshou, 21r.
Fn. **de Vos** of diernaam + houw. Later wordt het Vishouw.
108. l. neven den holen wech daer men gaet toverimpe wert metten inde commende aen straetken neven den vuysterman gheleghen, 2r.; l. te ouerympe hachter wustermanlochten biden manpat, 20v.
Fn. **Vuysterman.**
109. boven den Wan, 6v.
Wan = « holle bak tot zuivering van het koren » (VERDAM). J. MANSION verklaart **wan** als « leeg, onvervuld ». Vandaar laag gelegen partij.
110. l. te Waterloes, 11v.
111. l. an de weddepoel, 15r.
Wedde = « drenkplaats voor de dieren ».
112. op Wensvelt, 2r., l. opt Weynsvelt, 19v.
Veld van Iwein.
113. op den werfmeere, 14v.
Werf = « soort wilg (teenwilg), groeiend in moerassige grond ». Vgl. J. LINDEMANS : Hombeek, nr 452. Komt eveneens voor te Moorsel (P. 1571, 5r.). — Volgens VERDAM is een **werf** ook « een dam, een afgesloten ruimte ».
114. l. opt willoxvelt metten ende commende an ten troc, 21v.
Fn. **Willox.**
115. l. inden Winkel, 18v.
Winkel ≐ « hoek ». Deze zeer verspreide pln. komt ook voor te Kerksken als wijknaam (P. 1571/2, 92v.), te Aaigem (P. 1571/2, 47r.), te Aspelare (P. 1572, 7v.), te Herzele (P. 1577, 22v.), te Sint-Lievens-Houtem (P. 1571, 45v.) en te Moorsel (P. 1571, 54v.).
116. stede te Wintgate, 2v., 8v.
117. l. an de Wintmolen, 18v.
118. op de Woennighe, 1r.; op de Woenninghe te roeder meere, 4v.; Uter voeninghen te roedermeere, 8r.
119. op den Ziberchsmersch, 14r.
Buiten Lede :
120. op de zwaeluwen cautere, 23r. (bijgevoegd o. 1500).
Pln. te Erembodegem. Genoemd naar de vorm. Vgl. J. LINDEMANS : Hombeek, nr 487 : **Zwaluwstaert** en J. HELSEN : Noorderwijk, nr 1325.
121. l. voor bocx hecken gheleghen te smettelede, 12v.
Fn. **de Boc : Jans boecs oër** (Vorst, nr 7392, 40r.).
122. lants boven den weghe bi spapenlande van smettelede daer men gheet te oerdeghem waert, 13r.
Paap, « priester ».
123. in ympe... ieghen smettelede beke, 14r.
124. op de Doeren langhe haghe... In de prochie van oesterzele, 16v.
125. op baueghem coutere commende metten Inde aen den heerwech voert capelleken, 17r.

126. te Wichelen aen de heye aende heybosch stichele, 17r.
Heye = « heide ». Zeer verspreide pln. o.m. te Moorsel (P. 1571, 44v.), te Impe (P. 1571, 6r.), te Zandbergen (P. 1571, 26v.), te Sint-Lievens-Houtem (P. 1571, 41r.) enz.
127. In de prochie van eermboyghem... voer thof ter haeghen, 19r.

2. De Familienamen.

A. LIJST DER PERSONEN IN HET BOEK VERMELD. (1)

	(2)
(over Janne) Adelen, 10v.	— 1 —
(Soy) Aelbrechts, 5r.	— 1 —
(Mathiis) Arends, 11r.; (Matthiis) Arents, 4r.; (Lippen) Arends, 8r.	— 2 —
(over Gillise) den Backere, 2v.; (Pieter) Dsbackers (oijr), 12r.	— 2 —
(over boudiin) van den Bambossche, 2v.; (over Jan) — , 3v.; (over bouden) — , 4v.; (over Janne) — , (over bouden) — (Jans sone), 6v.; (over ghiselen) — , 6v.; (over bouden) — , 7r., 8r.	— 3 —
(Alise) Beatricen (oyr op haer hofstad), 15r.	— 1 —
(magriete) Beerns, 13r.	— 1 —
(over Janne) van der Beke, 4r.	— 1 —
(over Daneele) Bemden, 3v.	— 1 —
(over Doyrrie van Wouteren) Bernaerds, 13r.	— 1 —
(Ghertruud) van Bernem,	— 1 —
(ieghen Janne) Berthoute, 6r.	— 1 —
(Doyrrie van mertene) Blecman, 6v.	— 1 —
(dat Jans) Bloemaerts (kinderen was), 4r.	— 1 —
(van truden weghen) van der Bleke, 5v.	— 1 —
(op gilliis) Blids (merschelken was), 12r.	— 1 —
(Jan) de Boc, 8v., 14r.; (lants... dat Jans) Box (was), 5r.; (over pieteren) den Boc, 9v.; (voor) bocsc (hecken), 12v.	— 2 —
Boelaers, 19r.	— 1 —
(over magrieten) Borchmans, 1v.; (Daem) Borchmans, 1v.; (Katheline) — (siin wijf), 16v.	— 2 —
(Jan) van den Borre, 1r., v.; (Gheert) — (ende Gilliis siin broeder), 5v.; (Ghert) — , 10r.; (Ghert) — (ende Gilliis siin broder), 12r.; (Gherdt) — , 14r.; (achter Jans) — , 19r.; (Gilles) — , 22r.	— 4 —
(liisbette Daims, dochter) van den Bossche (van Willems weghen) van den Bossche, 15r.; (bi Daims) — , 18r.	— 3 —
(Jan) van der Bosscherellen, 2v.; (lant... dat lauwereis) van der Bosscherellen (was), 8r.; (an Jans) van der bosscherellen (bosch), 17v.	— 2 —
(ieghen Lauwereis) Boudens die men heet de leersnidere, 22r.; (Lauwereise) Bouwens die men heet de leersnidere, 20r.	— 1 —
(Clare) Brems, 4r.; (Clare) Breems, 4r.; (int velt voer Claren) vander Breemt, 9v.; (Jan) vander Breemt, 14v., 17v.	— 2 —
(over belien) vanden Brouke, 4r., 8r., 12r., 14r.	— 1 —
(ieghen pieteren) vanden Bruele, die men heet vanden gasthuuyse, 21r.	— 1 —
(over Janne) Brueuker, 4r.	— 1 —
(Joufvrouwe Katheline) sBrunen, 13r.	— 1 —
(Jan) Brulant, 6r.; (Joes) — , (Jan) — (en lysbette sijn syster), 16v.	— 2 —
(Doijr van Janne) van Bruesele, 5v.	— 1 —
(over Janne) Bruunkene, 15v.	— 1 —
(achter Woiten) Bundels (was), 18r.	— 1 —
(over marien) van Busscate (op busscater velt), 15r.	— 1 —
(Herpieter) van Busseghem, 1r., 3v., 5r., 8r., 20r.; (Jan) — , 2r., 21r.	— 2 —

(1) De namen worden meegedeeld in hun voorkomende vorm(en).
(2) Aantal personen, die de naam dragen.

(over pieteren) Daims, 3v.; (Liisbette) Daims (dochter van den bossche), 15r. — 2 —
(over kathelinen) van den Dale, 5r.; (Clare) — (over Heinric) — (Corneliis sone), 5r.; (Gheertruud) — , 8v.; (Doyrrie van Janne) — (over heinric cornelus sone) — , 7r.; (over gherde) — , 11v.; (van gheertruden) — , 20r.; (Ghertrude) — , (Janne) — , 21v. — 5 —
(Goessen) Dammaert, — 1 —
(Doyrrie van Willeme) Daneels, 9v. — 1 —
(Jan) van Dendermonde, 15r. — 1 —
(her ogiere) van Dielbeke (priestere), 13r. — 1 —
(Pieter) vanden Doerne, 21r. — 1 —
(Liisbette) vanden Driessche, 1v. — 1 —
(neven claeus) van den ende (lande), 13v. — 1 —
(voer maes hof) vander eeben, 15v. — 1 —
(over ioufvrouwe magrieten) van exaerde, 13r. — 1 —
(Jan) Gheenkens, 3r.; (voor goesen) Gheenkens (hofstat), 3v., 6v.; (Jan) — (ende Goesen siin broeder), 10v.; (Goesen) — (over pieter) — , 10v.; (Goesen) Ghenkens (over grielen siinder suster), 10r. — 4 —
(Willem) Ghens, 4v.; (neven Willem) — (stede), 8r. — 1 —
(op) ghisellaerts (hou), 2v., 5r. — 1 —
(Corneliis) Goens, 15r. — 1 —
(pieter) van Ghiseghem, 7v. — 1 —
(Griele) Godevaerts (Joes heymans wiif), 13v., 21r.; (Jan) Goverts, 22r. — 2 —
(Corneliis) vanden Habeele, 13r. — 1 —
(Jan) Haec, 4v. — 1 —
(over Wouteren) den Hase, 10r. — 1 —
(over kathelinen) Heinric (Annes dochtere), 12v. — 1 —
(over Janne) van den Hecke, 3v., 5r.; (over Wouteren) — , 6v. — 2 —
(over Wouteren) den Herre, 3v. — 1 —
(van Jan) Herts (weghen), 19r. — 1 —
(van) tshertoghen (weghen), 4v. — 1 —
(over lippene) vander Heyen, 8r.; (over Janne) — , 14v. — 2 —
(Joes) Heymans (wiif), 13v. — 1 —
(Wouter) Hirrioet, 2r.; (Claeus) — , 5r., 6v., 11r., 17v.; (Gilliis) — , 8r.; (Ghisele) — , 8r.; (pieter) — (over hergillise Herioet, 9r.; (van kateline) herioets (weghen claeus dochter) 22r. — 5 —
(Doyr van Janne) Hoffelinc, 12v. — 1 —
(over Janne) Hoene, 14r. — 1 —
(Ghertruud) Houtscils, 2v., 6v. — 1 —
(De hooirrie van Janne) van den Houwe, 2r.; (Doyrrie van Janne) — , 4r.; (over Zegheren) — , (Pieter) — , 7r.; (over gillise) — (ende pietren) — , 7v.; (Pieter) — , 7v.; (Gilliis) — 7v.; (Pieter) — , 8v.; (Gillis) — , 10r.; (Jan) — , 10v.; (Gilliis) — , 11v.; (Willem) — , 12r.; (Dieric) — , 15v.; (lant dat Francois) — (was), 21v.; (Pieter) — (ende Katheline siin wiif), 17v. — 7 —
(over Janne) van den Hulle, 12v. — 1 —
(dat Jans) van Hulenbrouc (was), 20v., 21r.; (Jan) van Hullenbroec, 8r. — 1 —
(over goesine) vander Hulst, 2r.; (Jan) — , 2v., 3r., 11v., 19v.; (neven Jans) — (stede), 13 v.; (symoene) — , 22r., (Joes) — , 22r.; (pieteren) — (Jans sone),... (aen deen ziide monen) — , 22r. — 5 —
(Thomaes) van Husen, 12v. — 1 —
(omtrent callen) huyeten (stede), 10v. — 1 —
(griele) tsCauters, 1v. — 1 —
(Heinric) de Clerc, 15v.; (over bouden) den Clerc, 7v.; (over Janne) den Clerc, 10r.; (over Willem) den Clerc, 12r.; (Doyrrie van Janne) den Clerc, 14r. — 4 —
(Jan) de Kniif (Pauwels sone), 22r. — 2 —
(over kathelinen) innes (dochtere), 12v. — 1 —
(van Callen) Cnops (weghen), 2v., 5v.; (Calle) scnops (op haer hofstad), 12r. — 1 —

(Jan) coene, 17r. — 1 —
(Doyr van gillise) den Coc, 6r., 10r. — 1 —
(Jan) de Coninc, 2r., 4r., v., 8r., 20r., 22r.; (Jan) de Conic, 2r. — 1 —
(over liisbetten) Coppen (lauwers dochtere), 6r., 14r., v. — 2 —
(Jan) de Costere, 5r.; (over liisbetten) tscosters, die men heet steelbaerts, 1r.; (Katheline) tscosters, die men heet steelbaerts, 1r. — 3 —
(op) cousmakers (velt), 4v. — 1 —
(dat Jans) Coyers (was), 2v. — 1 —
(Arnoud) de Crooc, 2r.; (over Claeuse) — , 6r.; (Jan) — , 16v.; (Heinric) — , 20r.; (Jan) de Croec, 14 v.; (voer Jan) croocx (hof), 16v.; (Doyrie van Haechten) tscroex (voor haer hofstad), 14v. — 5 —
(over grielen) Crils, 8r.; (over magrieten) —, 14v. — 2 —
(over Janne) den Crudenere, 4v. — 1 —
(lants tusschen Gilliis) Criis (lande), 16v. — 1 —
(Gilliis) de Lantmetere, 1r., 3v., 4v., 7r.; (achter Jans) Lantmeters, 16v. — 2 —
(over beatricen) van Lare, 2r.; (over belien) — , 3r.; (Doyrie van beatricen) — , 3r.; (Belie) — (over lysbetten) — , 8v., 11 v.; (Ghertruud) — , 8v. — 4 —
(over Wouteren) van Lede, 9r.; (van ioufvrouwen margrieten weghende ende wouters) — (haers broeders), 13v.; (esstaes) — , 16v. — 3 —
(Beuernij) de Ledeghem, 1r. — 1 —
(hachter ians) Leersniders (lochten), 17v. — 1 —
(Kerstinen) van Letterode, 2v. — 1 —
(over liisbetten) slodders, 3r.; (lant dat baten) tslodders (was), 12r. — 2 —
(Doyrrie van Janne) van der Loeven, 11r. — 1 —
(Ghiselbrecht) de Luu, 11r., 13r. — 1 —
(Doyrie van Willem) Machiels, 9r. — 1 —
(Moenen) van den Male, 15v. — 1 —
(over marien) Manghelins, (Jan) maghelins (dochter) — 2 —
(Daneel) van Maschemen, 9r.; (Daniel) van Masseme, 2v.; (hachter Gheeraerds) van massememe, 18v. — 2 —
(over Janne) Mathiis, 5v.; (Magriete) — , 5v.; (Doyrie van Grielen) — , 10v.; (voer Jan) — (hofstad), 14r.; (lants dat lieven) — (was), 20v.; Mathijs, 5r. — 4 —
(Joerdaen) uut Meerem, 1r.; (commende van Joerdaen) vute Meerem, 11r. — 1 —
(nevem heinrix) van der meersche (lant), 13r. — 1 —
(ghiselen) tsmeesters (an de andere siide), 16v. — 1 —
(Jan) Merrien die men heet Luchtman, 11v. — 1 —
(Katheline) Moens, 7r., v.; (Adriaen) — , 12v.; (Doir van claese) — , 22r. — 3 —
(Heinric) de Mol, 2v.; (Jan) — , 8r. — 2 —
(bj Daem) Mommaerts, 3v.; (Daem) Mommaert, 5v. — 1 —
(Wouter) vanden Moortgate, 4v., 21r. — 1 —
(Joufvrouwe claren) van Munte, 16v. — 1 —
(over lusen) smuusers, 11r. — 1 —
(pouwels) van muijshole, 2v. — 1 —
(Gilliis) de Nachtegale, 7v. — 1 —
(Jan) de Naghele, 6r.; (Bette) snaghels, 5r. — 2 —
(Marie) Neckers, 16v. — 1 —
(neven daneels) van den Neste (stede), 10v. — 1 —
(over Dieric) vanden Niewen mersche, 14v. — 1 —
(Jan) Nyoens, 3v.; (Gilliis) — , 9v., 11v., 12r. — 2 —
(Doijr van gilliis) Niis, 3v.; (Jan) niis, 13r. — 2 —
(Jacop) van Nijvele, 15v. — 1 —
(over heinric) van op den bosch, 5r. — 1 —
(over heinric) van op den bosch, 5r. — 1 —
(Doyrie van coeren) Ost, 3r., 8v.; (Dorrie van Kathelinen) — , 7 v., 9v. — 2 —
(ieghen Lauwereise) den Pape, 21v. — 1 —

(stede die Willem) Peeters (was), 13v. — 1 —
(Joes) pielnake, — 1 —
(van Gilliis weghen) vander Pleetsen, 9r. — 1 —
(Claeus) Pouwels, 19r. — 1 —
(van meester Hughes) Prooft (weghen), 20r. — 1 —
(broeder Dieric) vanden Quicborre, 21v. — 1 —
(Heinric) Raes, 9v., 10r., 12r.; (Gilliis Nijoens over Neel) — , 11v.; (Heinric) — (over Arende), 11v., 13v. — 3 —
(Gilliis) Ravegheer, 1v. — 1 —
(over heinrike) den Ribele, 5r.; Ribels, 5r.; (Doyr over gillise) den ribele, 5v.; (over heinric) den ribele, 5v. — 2 —
(over Gilliis) van Riemersch, 1v.; (op ymsoeten lant was) — , 7r.; (over katheline) — , 10v. — 3 —
(stede die claeus) trocts (was), 5r. — 1 —
(over bouden) Roelof, 5r.; (Doijr van bouden) — , 15v.; (Wouter) Roelofs, 7r. — 2 —
(op Jan) Roels (hofstat), 4r.; (bouwen) — , 8r.; (Bouden) — , 11r. — 2 —
(Gherdruden van den Dale Jans) Rueden (wiif), 21v.; (Doyrrie van cornelise den ruede, 4r. — 2 —
(Katheline) Sceerens, 19r. — 1 —
(over Janne) Sceldeckere, 4v. — 1 —
(Gilliis) Sceepers, 22r. — 1 —
(Daneel) Scinkel, 5v. — 1 —
(van Andries) Scoenjans, 5r.; (op) tscoenians (lant), 15v. — 1 —
(over Willem) vanden Scoete, 12v.; (miin her Jan) — , 13r. — 2 —
(Ghuy) de Scoutheete, 6r., 13v. — 1 —
(dat es Willems) Seridiers, 18r; (over Willemme) Serridiers, 9r. — 1 —
(over lusen) van der Smessen, 4r. — 1 —
(over iacoppe) de Smet, 4v.; (Pieter) — , 5r.; (over Steven) — , 6r.; (Jan) — , 9v., 11r.; (Pieter) — , 14v.; de Smet alias buerken, 3r.; (over Coppene) Smet, 3v.; (ieghen ians) Smets (stede), 3v.; (over Jacob) tsmeets (wiif), 1r.; (Katheline) tsmeets, 2r.; (over truden) tsmeets (op haer lant), 15v. — 6 —
(Jacob) Sneevoet, 4r., 6r. — 1 —
(op betthen) van den Stene (lochten was), 10v. — 1 —
(over gheeraerde) van Soleghem, 6r.; (over de kindere) — , 8v.; (Ghert) — , 19r. — 1 —
(Pieter) van Somerghem, 18v. — 1 —
(over Wouter) den Temmerman, 7r.; (over heinric) — , 7v.; (over lauwereise) — , 7v.; (over liisbetten) stemmermans, 7r. — 4 —
(over heinric) Vilmaer, 2r. — 1 —
(Jan) de Visschere, 10r., 14v.; (over gillise) den Visschere, 6r. — 2 —
(Gillijs) Vincke, 17v.; (Dorije van betthen) Vincx, 17v. — 2 —
(Jan) Vitse, 10v.; (Jan) Vitsse. 8v. — 1 —
(dat claren was) van den Vivere, 18v. — 1 —
(Katheline) Vladekins, 1v.; (Kathelinen van riemersch Jan) — (wiif), 10v. — 2 —
(pieter) de Vleeschouere, 21v. — 1 —
(op) volkaerds (mersch), 4v. — 1 —
(over rasen) vander Vondelen, 4v. — 1 —
(Gherdt) de Vos, 3r.; (Jan) — , 17v. — 2 —
(over beatricen) van Voshole, 3v.; (over gillise) van Vossole, 4r.; (over clarissen) — , 15r.; (over Janne) — (haren sone), 15r. — 4 —
(Gilliis) Verlisemoeden, 12r. — 1 —
(stede die Jans) Vernaechten (was), 10r.; (over Janne) — , 10r., 11r. — 1 —
(over Daneele) Verniden, 1r. — 1 —
(Jan) Vernoedelen, 1r.; (Wouter) — , 15r. — 2 —
van Vleghem, 8v. — 1 —
(Dieric) de Vremde, 2v., 3v., 4v., 6v., 7 r., 8r., 10v.; (bachten Dierics) Vremden (hof), 4v.; (neven Dierics) Vremden (lant), 6v. — 1 —
(lauwereis) de Vriese, 1v. — 1 —
(Willem) de Waghemaker, 6r., 10r., 14v.; (Bouden) — , 14r. — 2 —
(Jan) Wesemale, 12v. — 1 —

(neven Beelen) Woytens (stede was), 17v. — 1 —
(hachter) Wustermans (lochten), 20v. — 1 —
(Jan) Zeghers (sone), 15r. — 1 —
(Liisbette) vanden Zype, 9r.; (Liisbeth) vanden ziipe, 9r. — 1 —

B. INDELING VAN DE FAMILIENAMEN NAAR DE OORSPRONG.

a. Familienamen afgeleid van plaatsnamen.

(a) Autochthone namen (met verwijzing naar de toponiemen uit de lijst, evenals de aangifte van andere toponiemen) :

van den Bambossche (top. nr 1).
van der Beke.
Bemden (beemt).
van der Bleke.
van den Borre.
van den Bossche (hof ten Bos, nr 41).
van de Bosscherellen.
van den Brouke (top. nr 16).
van den Bruele.
van Busscate (top. nr 19).
van den Dale.
van den Driessche (top. nr 22).
van den Doerne (hof ten Dorent, nr 29).
van den Ende.
van Ghinder op (hof te Ginder op).
van den Habeele.
Haec.
van den Hecke (top. nr 39).
van den Houwe (top. nr 44).
van den Hulle (hille, « heuvel »).
van der Heyen.
van der Hulst (top. nr 47).
van Husen.
tsCauters (top. nr 60).
van Letterode (top. nr 66).
van der Loeven (« huis in een tuin »).
van den Male.
uut Meerem (top. nr 68).
van der Meersche (hof ten Meers).
van den Moortgate.
van den Nieuwen mersche (hof te Nieuwe meers).
van op den Bosch (top. nr 41).
van der Pleetsen (top. nr 85).
van de Quicborre.
van Riemersch (top. nr 90).
van den Scoete (« schuthok »).
van Soleghem (top. nr 98).
van den Steene.
van de Vivere (top. nr 104).
van der Vondelen.
van Voshole.
van de Zijpe.

(b) Namen waarin de plaats van herkomst voorkomt :

van Bernem; — Boelaers (van Boelare); — van Bruesele; — van Dendermonde; — van Dielbeke; — van Exaerde; — van Ghiseghem; — van Lare; — van Lede; — van Ledeghem; — van Massememe; — van Munte; — van Nijvele; — van Vleghem (= Vlekkem); — de Vriese (= Friesland).

(c) Namen afgeleid van een hof, uit de streek :
van Busseghem (hof te Vlierzele).
van Muyshole (hof te Aalst).
van Somerghem (hof te Aalst).

Vormen op -man en -aard :
Blecman (van der Blect); — Borchmans (van der Borch); — Heymans (van der Heide); — Wustermans (van de Wuste of Wustine).
Bloemaerts; — Dammaert; — Ghisselaerts; — Mommaerts.

b. Familienamen, die een beroep aanduiden.

(a) Ambachten :
de Backere; — den Coc; — Cousmakers; — Coyers; — de Crudenere (= kruidenier); — de Lantmetere; — Leersniders; — Sceepers (= schaper, herder); — Sceerens; — Sceldeckere (= schaliedekker); — van der Smessen; — de Smet; — Temmerman; — de Visschere; — de Vleeschouere; — de Waghemaker.

(b) Openbare ambten :
de Clerc; — de Costere; — tsMeesters; — de Pape; — Prooft (= Proost); — Scoutheete.

(c) Andere titels :
den Herre; — tsHertoghen; — Hoffeling; — de Coninc.

c. Familienamen, die een hoedanigheid uitdrukken.

(a) Hoedanigheidswoorden :
Blids (blide, blijde ?); — sBrunen; — Bruunkene; — Coene; — Vladekine (vlade, vlak ?); — de Vremde.

(b) Bij vergelijking met dieren (naar de huisbenaming ?) :
de Boc; — den Hase; — Herts; — Hoene; — de Luu (= leeuw); — de Mol; — sMuusers (muis ?); — de Nachtegale; — Vincke; — Vitse; — de Vos.

(c) Bij vergelijking met voorwerpen :
de Knijf (knief, dolk); — de Naghele.

(d) Lichaamseigenaardigheden :
Sneevoet; — de Crooc (kuif ?).

(e) Verschillende en onzekere :
Brulant; — Bundels (top. te Erpe); — Herioet; — Houtscils (houten schild); — Hullebroec (toponiem); — Huyeten; — Innes; — Neckers (nekker, watergeest, kabouter); — van de Neste (toponiem); — Ost; — Ravegheer (voor navegeer = timmermansboor ?); — Nyoens; — de Rijbel; — Scinkel; — Wesemale.

d. Familienamen, die bloedverwantschap aanduiden.

(a) Vadersnamen :
Aelbrechts; — Arends;
Beerns; — Bernaerds; — Berthoute; — Boudens; — Brems;
Daneels; — Daniis;
van den Eeben (Ebbe, Herbrecht);
Godevaerts en Goverts; — Gheenkens; — Ghens (?); — Goens (?);
Heinric;
Coppen (Jacob); — Cnops (Cnobbe); Crijn (vleinaam voor Corrinus ?);
sLodders;
Machiels; — Maghelins; — Mathiis; — Moens;
Nijs (Denijs);
Peeters; — Pouwels;
Raes; — Roelof; — Roels; — Trocts (Rog, Rogier);
(Ser)idiers; — Scoenjans;

Vilmaer (Wilmaar); — Volkaerde;
Woijtens (Woitinus);
Zeghers;

(b) Moedersnamen:
Adelen;
Beatricen;
Merrien;
Verlismoeden; — Vernaechten; — Verniden; — Vernoedelen.

3. De Doopnamen.

(personen in het boek vermeld)		(vermeld in toponiemen en familienamen)
a. **Mansnamen:**		
Adriaen	— 1 —	
Andries	— 1 —	Aelbrecht
Arende (= Arnoud)	— 1 —	Arents
Arnoud	— 1 —	
Baten	— 1 —	
		Beerns (= Bernard)
		Bernaerds
		Berthoute
Beuernij	— 1 —	
Bouden (= Boudewijn)	— 5 —	Boudens
Bouwen (= Boudewijn)	— 1 —	
Daem (= Adam)	— 3 —	Daims
Daneel (= Daniël)	— 5 —	Daneels
Dieric, Diederic	— 4 —	
		van den Eeben (?) (Ebbe, Herbrecht)
Estaes (= Eustachius)	— 1 —	
Fransois, Soy	— 2 —	
		Gheenkens
Gheert, Ghert, Gheeraard	— 5 —	
		Gheer (top. nr 28)
Gillis, Gilliis	— 20 —	
Ghiselbrecht, Ghisele	— 4 —	
		Ghisellaerts (top. nr 29)
		Godevaerts, Goverts
Goessen (= Goswijn)	— 3 —	
Ghuy (= Gewijde)	— 1 —	
Heinric	— 11 —	Heinric
		Heinricsput (top. nr 38)
Hughes (= Hugues)	— 1 —	
Jacop, Jacob	— 3 —	
Jan, Joes, Annes	— 57 —	
Jourdaen	— 1 —	
Claeus (= Nicolaas)	— 6 —	Cnops (= Cnobbe)
		Coppen
Coppen (= Jacob)	— 1 —	Copshoeve (top. nr 50)
		Coelskensstede (top. nr 56) (= Cool, Nicolaas)
Cornelis	— 4 —	Crijn (= Corrinus ?)
Lauwers, Lauwereis	— 5 —	
Lieven	— 1 —	
Lippen (= Philips)	— 2 —	
		Lodders (= Lode, Lodewijk ?)
		Machiels
Maes (= Thomas)	— 1 —	
		Maghelins

Mathys	— 1 —	Mathys
Merten	— 1 —	
Monen, Moenen (= Simoen)	— 2 —	Moens
Neel (= Cornelis)	— 1 —	
Ogier	— 1 —	Nijs (= Denijs)
Pieter	— 14 —	Peeters
Pouwel	— 1 —	Pouwels
Rasen	— 1 —	Raes
		Roelof
		Roels
		Roelant (top. nr 94)
		Trocts (Rog, Rogier)
		Schoenjans (top. nr 96)
		Seridiers (Ser + Diederik)
Severin	— 1 —	
Steven	— 1 —	
Symoen	— 1 —	
Thomaes	— 1 —	
		Vilmaer (Wilmaar)
		Volkaerde
		Weynsvelt (top. nr 112) (= Iwein)
Willem	— 10 —	
		Willoxvelt (top. nr 114)
Woiten, Wouter	— 11 —	Woytens
Zegher	— 1 —	Zeghers
		Zibrechtsmersch (top. nr 119)

b. **Vrouwennamen :**

Alite (= Adelheid)	— 1 —	Adelen (Adela)
Alise	— 1 —	
Beatrice	— 2 —	Beatricen
Belien, Beelen (= Mabilia)	— 3 —	
Bette (= Elisabeth)	— 2 —	Betsveld (top. nr 7)
Gherde, Ghertrude	— 5 —	
Griele	— 5 —	
Haechten (= Agatha)	— 1 —	
Katheline, Calle	— 16 —	
Iemsoete	— 1 —	
Kerstine (= Kristiane)	— 1 —	
Clare, Clarisse	— 5 —	
Coeren (= Cornelia ?)	— 1 —	
Lijsbette (= Elisabeth)	— 10 —	
Lusen (= Ludovica ?)	— 2 —	
Marie	— 3 —	Merrien
Margriete	— 6 —	
Trude (= Geertrui)	— 2 —	
		Verlisemoeden (Ver + lise... ?)
		Vernaechten (Ver + Aechten = Vrouw Agatha)
		Vernaven (Ver + Ave)
		Verniden (Ver + Ide)
		Vernoedelen (Ver + Oedele = Vrouw Odile)

HOFSTADE. **Jozef de Brouwer.**

Costumen vande Heerlichede ende Vryhede van Ronsse.

XIV. TITEL. (*)

Van Huwelicke Voorwaarden.

I. Artikel.

Item angaende de contracten van huwelick de welcke ghemaeckt zijn ende ghepasseert voor Wette ofte Notaris, zullen de selve contracten haer effect sorteren naer haer forme ende in-houden, ende als sy ghepasseert zijn voor de Wet, zullen produceren hypotheken van onroerende goeden.

XV. TITEL.

Van Testamenten ende Ghiften.

I. Artikel.

Item is oock Costume, dat-men mach maken testamenten, ende sorteert sulck testament effect, ende is van vigeur, soo verre 't selve niet en excedeert het derde deel vanden goede vanden testateur, behoudelick dat de Costume is. dat de gene die erfgenaem is ende succedeert inde goeden achterghelaten by den testateur, en mach geen vordeel hebben by eenighe ghiften testamentaire, ende oock deelen inde goeden vanden selven gever, maer is gehouden te renuncieren ofte vande ghisten, vanden testamente, ofte vanden successie vanden overleden ghever.

II.

Item is oock costume, dat-men vermach ghiften te doen soo wel van gronden van erfven, roerende goeden, catheylen, als andere, wien dat zy, behoudelick dat de ghifte niet en excedere het derde deel vande goeden van den gever behoudelick dat-men niet en vermach te doen de selve giften sijnen kinde oft erfgenaem sonder dat den selven erfgenaem, ofte kindt, al-vooren schuldigh sijn terdoot vanden selven gever in te bringhen in scheedinge en deelinge vanden sterf-huyse de selve gifte, al-eer hy mach heffen ende hebben eenigh deel inde goeden vanden selven ghever, oft mach 't selve kint oft erfghenaem uyt den sterf-huyse blijven, ende hem te vreden houden met sijne ghifte sonder schuldigh te sijn te betalen eenige schulden.

III.

Item men is gecostumeert te doen ende passeren ghiften die-men heet inter vivos, tusschen man ende wijf staende haer-lieder huwelick, welcke ghiften sy doen d'een den anderen, 't zy by de maniere dat de langhst-levende houde ende ghebruycke de goeden vanden sterf-huyse, soo wel gronden van erfven, huysen, als roerende meubele goeden, oft ander, 't zy ten lijve vanden langhst-levende, ofte t' eeuwighen daghe, oft tot sekeren anderen tijd, excederende het leven vanden langhst-levende, ende dat tot den derden deele vande goeden vanden gever alleenelick, ende achter-volghende clausule ende conditien 't zy by retour oft andere, die-men inde selve ghifte stelt ende opposeert.

(*) Zie de vorige jaargang, blz. 173.

XVI. TITEL.

Van Conquesten, arrentementen ende Lossinghe.

I. Artikel.

Item inde selve Heerlicheyt als-men coopt eenighe ghehypothekierde los-renten 't zy den penninck sesthien, achthien, ofte twintigh, ofte lijfrenten de welcke men versekert ende hypothekiert op gronden van erfven ofte huysen, sulcke los-renten alsoo ghehypothekiert, zijn gehouden voor erfve, ende onroerende goeden, ende niet voor meubele, ende ter doodt vanden proprietaris ofte eygenaer te volgen de sijde van daer dat sy gecomen zijn, ende van nu voort-an zal de langhst-levende man ofte wijf t' samen ghehuwt wesende, behouden sijn leven lanck an de selve rente d'een helft in by levinghe ofte usufruikt, ende dat voor 't recht van wedom, ten ware dat de langhst-levende gheraeckte te herhuwen, in welck gheval de selve by-levinghe zal doodt zijn ende teniet.

II.

Item inder gelijcken, indien sulcke renten zijn geconquesteert staende den huwelick, zijn de selve renten ter doodt van d'een oft d'ander, van man oft wijf, deelbaer by gherechte helft-scheede tusschen de langhst-levende, ende den erfgenaem vanden overleden, ende behout de langhst-levende boven sijn helft de helft in d'ander helft den erfgenaem ofte hoir toe-behoorende voor sijn wedom, ende dat sijn leven lanck, alleenelick, ofte tot dat den selven gheraeckte te herhuwen als vooren.

III.

Item in geval dat eenige renten vercreghen by man oft vrouwe, staende haren huwelick ghelost worden naer de doot van man ofte wijf, zal den langhst levenden hebben voor sijn deel d'een helft vande capitale penningen, ende d'ander helft zal volgen d'erfgename vande eerste overledene, met sulcken last nochtans, dat sy schuldigh zullen zijn by goede hypotheke ofte suffisante cautie den langhst-levende te wijsen ende assigneren sulck recht van by-levinghe ofte usufruict als hem was toe-behoorende ende competerende voor het lossen vande selve rente, ende in geval dat'er patrimoniale rente, soo voor-seyt is, ghelost waren, soo zal de erfgenaem hebben alle de capitale penningen, ten laste van te bewijsen ende assigneren als voorseyt is, den langhst-levenden sulcke bij-levinge, als hy hadde eer de selve lossinge gedaen was; welcke assignatie van by-levinge men schuldich is te doen ten lijve vanden selven langhst-levenden, ofte ter tijdt toe dat den selven gheraeckte te herhuwen als vooren.

IV.

Item inder gelijcken is men gecostumeert te verrenten gronden van erfven ende huysen, welcke rente men versekert op de selve erfven ende huysen, mitsgaders noch op andere hypotheke achter-volgende de brieven die dan-of ghemaeckt worden, ende sijn de selve renten so wel los-renten als lijf-renten ende worden ghehouden voor immeubel ofte onroerende goeden, en volgen de zijde van daer de erfve ofte huys alsoo in arrentemente ghegeven, gecommen is, behoudelick dat in geval de selve rente lijfrente ware, men soude moghen het selve arrentement maken, dat de langhst-levende vande lijfven, op wien de selve lijf-rente staet, soude hebben het geheel incommen vande selve rente t' sijnen profijte, sijn leven lanck durende, sonder dat d'erfghenamen vanden eersten overleden dan-of souden hebben eenigh profijt, wan-of men is ghecostumeert te maken ende passeren de hypotheke ende verrentinge, mitsgaders het besetten vande selve rente voor Meyer ende Schepenen vande selve Heerlicheyt, van welcke dingen men is gecostumeert te maken twee gelijcke chirographen, d'een van d'ander ghesneden, by vier groote letteren als CIRO van welcke twee chirographien ofte letteren men leyt de eene in 't ferme ende secreet van Schepenen, te weten den ghenen die met de selve vier groote letteren is geteeckent onder de selve chirographie, en d'ander blijft inde handen vanden gene die de selve rente toe-behoort, welcke brieven van

chirographie men niet en stelt in het voorschreven ferme ende secreet van Schepenen, ten zy dat deselve chirographie al-vooren in punitie van beede partyen, en ten by-wesen van twee Schepenen worde gesien, ende gelesen d'een tegen d'ander, ende dat by de selve partyen d'in-houden van dien worde geapprobeert, ende dat sy consenteren dat de contre-partye vande voorseyde chirographie worde gestelt ende gesloten in 't ferme ende secreet vande voorseyde Schepenen.

XVII. TITEL.

Van clachten ende uyt-winninghe.

I. Artikel.

Item men is gecostumeert dat by gebreke van betalinge van sulcke renten, 't zy van een jaer ofte meer, dat de crediteur, wien alsulcke renten toebehoort, ofte Procureur voor hem, comt op eenen woensdagh van rechte voor de Wet, versoecken te doen clachte op al-sulcke panden ende hypotheken voor sulcke rente verclaert ende ghementioneert in sijnen brief van chirographie, versoeckende voor de selve rente ende achterstellen van diere die panden ende hypotheken ghewesen te sijn in sijne handen, achtervolghende het inhouden van sijne brieven van chirographe om op de selve panden ende hypotheken te doen clacht waer op wort gevraecht oft daer iemand is die iet wilt segghen oft hem opposeren teghen de selve clachten, ende in gheval dat'er niemand en spreeckt, oft hem presenteert in oppositie tegen de selve clachte ter manisse vanden Meyer en versoeck vanden heesscher wort by Schepenen gewesen, ende den heesscher ofte sijnen procureur ontfangelick om te doen de selve clachte, ende volghende dien, doet clachte als vooren, nemende conclusie, presenterende preuve, ende heesschende costen, ende wort gewesen, ende gheordonneert de selve clachte by den Prater vercondicht ende gepubliceert te zijn in beede de Prochie-kercken te Ronsse, op den sondagh naest-volgende ter ure ende gecostumeerde plaetse, ende om daer by den selven Prater te dachvaerden alle degene die souden willen daer tegen seggen, ende hun-lieden opposeren tegen de selve clachte, te commen ende compareren voor den voorseyden Meyer ende Schepenen in haer-lieder Vierschaere des woensdaeghs daer naest-volghende, om daer tegen te segghen indien 't hun-lieden goed dunckt, ende sien voorts procederen op de eerste dachvaert ende dien-volghende de selve crediteur, oft Procureur voor hem, comt hem presenterende te Wette, ende houden sijn eerste dachvaert vande selve clachten ende in gheval daer de sake gheroepen wesende, niemand en compareert, oft hem poincteert in oppositie teghen de selve clachte, den Procureur vanden heesscher houdt sijn eerste dachvaert vande selve clachte ende wort ter manisse vanden Meyer ende wijsdom van Schepenen geordonneert de selve clachte en dachvaert by den Prater te vercondigen inde voorseyde twee Prochie-kercken of er iemand is die daerteghen seggen wilt oft commen in oppositie den selven te dachvaerden te compareren des woensdaeghs naest-comende voor de selve Wet, als vooren, ende ingeval daer niemandt en compareert in oppositie, de sake gheroepen zijnde, den Procureur vanden heesscher houd sijn tweede dachvaert ende wort gewesen ende geordonneert gelijck inde eerste ende tweede dachvaert, ende de derde dachvaert geroepen ende gepresenteert ende gedaen als vooren, wordt gehouden een vierde dachvaert van gratie, gelijck de voorgaende dachvaert, ende selve dachvaert van gratie gehouden zijnde, ende niemand comparerende, als voren, ter manisse vanden Meyer ende verclaren van Schepenen, wort geseyt, dat de selve dachvaert vol-eynd ende gheexpireert zijnde, den heesscher ofte sijnen Procureur commende voor hun-lieden, sy zullen recht doen ende voorts procederen inde selve clachte. Ende de selve dachvaert vol-eynd zijnde, den heesscher ofte sijnen Procureur mach commen voor die vande Wet daer hy de selve vergadert zal vinden, ende wort op sulcken dagh vande ghedinghen die-men hout, die sake dienende, ende presenterende den brief van hypotheke vande ghepretendeerde rente, stellen in faicte dat de contre-partye vanden selven sijnen briefve is in 't ferme ende secreet van Schepenen, versoekende 't selve ferme ende secreet van Schepenen, gevisi-

teert te zijn tot ghewoonelijcken coste, dat is xviij. grooten voor het recht vanden Meyer ende Schepenen, ende achter-volgende dien, wort'er vanden Meyer gewesen by Schepenen, dat 't selve ferme ende secreet zal wesen ghevisiteert by den Meyer, ende vier Schepenen ten minsten, om te weten ende besien of de contre partye vande chirographie daer is, ende selve visitatie alsoo ghedaen zijnde, ende de selve contre-partye vande chirographie daer gevonden wesende gheheel, ende accorderende van woorde te woorde met de gene die by den heesscher ofte sijnen Procureur overghegeven is geweest, om de gepretendeerde rente, ten dage dienende de sake geroepen ende by den heesscher recht versocht zijnde, wort by de Schepenen verclaert dat sy wijsen de selve chirographe behoorelick te wesen geverifieert, verclaren de contrepartye te wesen in haer-lieder ferme ende secreet, ende volghende de selve sententie den heesscher oft sijnen Procureur versoeckt te mogen commen tot den gronde van erfven vande panden ende hypotheken vande selve rente, om vande achterstellen van diere, ende vande selve hypotheken te gebruycken ende possesseren als sijn ander eygen propre goed, sonder eenighe calaigne, soo lange ende tot hy zal wesen vernoeght ende geremboursseert vande voornomde achterstellen ende costen vande proceduren, daerom gedaen, ende volgende dien soo wordt den selven heesscher ofte sijnen Procureur in sijnen naem, gheerft inde selve abouten ende hypotheken begrepen inde selve briefven van de chirographe, om de selve abouten te houden, ende possesseren als vooren, behoudelick het recht vanden nalinck, ende van een iegelick, sonderlinghe van ander die van te vooren eenige clachten mochten ghedaen hebben, welcken nalinck men is ghecostumeert des Sondaeghs naest-comende bij de Prater te roepen by Kerk-geboden inde voorseyde twee Prochie-kercken ter gecostumeerde plaetse, en den selve dachvaerden by openbare uyt-roepinge, te compareren voor de sonnen onder-gank voor twee Schepenen, ende daer presenteren sijn penningen van nalinck, op de pene van dan-of te wesen versteken, ende in gheval den selven nalinck sijn devoir niet en doet voor der sonnen onderganck vanden selven dagh, wort gehouden voor versteken, en uyt-gesloten van sijn recht van nalinckschap, ende in gheval dat de nalinck compareert ten selven daghe, ende hem representeert des woensdaeghs, naer den voorseyden sondagh, den heesscher gedaen hebbende die uyt-winninge vande hypotheke, ende about vande voorseyde rente, comt vragen de Wet of'er nalinck is gecompareert, waer op dat-men hem antwoort dat jae en den selven heesscher versoect den selven nalinck gewesen te zijn ende geordonneert te comen en compareren voor de Wet, waer op de Wet ordonneert dat den selven nalinck worde by den Prater by uyt-roepinge ter Kerck, als vooren, gedachvaert te compareren voor de Wet des Woensdaeghs naest-komende, om by den selven uyt-winder vanden selve aboute (in gheval hy den selve bekent voor nalinck) te erfven inden about, ende den nalinck soo wesende ten erfven ghedaen inden selven about, betalende den heesscher de achter-stellen vande rente in questien met de costen daerom gedaen ende gedooght, ende dat binnen dry dagen op de pene van te wesen versteken ende gepriveert van sijn recht van nalinckschap, ende denselven uyt-winder te blijven possesseren vanden selven about vande voorseyde rente, ende in-gheval dat den selven nalinck is in gebreke van alsoo te voldoen binnen voorseyden termijn ofte te hebben suffisantelick genamptiert onder de Wet, en 't selve namptissement binnen dry dagen by den Prater gesignifieert, blijft den selven nalinckschap ende mach den clager possesseren ende gebruycken de gronden van erfve, wesende in about vande rente tot dat hy geremboursseert en vernoegt zy vande selve achter-stellen en costen vande uyt-winninge.

II.

Item is costume, dat in geval iemand anders dan degene doet de voorschreven uyt-winning, hebben oock rente op den selven about ofte hypotheke, wesende gehypothekiert naer de selve rente waerom men ghedaen heeft de voorseyde clachte ende proceduren, is ghehouden al eer men de selve erfvenisse vande uyt-winninge doet vanden selven aboute; hem te commen presenteren voor de Wet, ende aldaer in 't uyt-winnen verclaren, ofte sijn Procureur, sijn ghepretendeerde rente, ende versoecken te hebben vollen about ofte hypotheke voor volle rente, ten laste vande geheele rente wesende gehypothekiert op den selven about, ende te betalen de achter-stellen ende costen vande

selve uyt-winninghe, ende te wesen by den genen gedaen hebbende de selve uyt-winninghe, daer-in ge-erft d'welck doende ende furnierende, wort den lesten rentier ter erfve gedaen inden selven aboute op den last voorseyt, ende is geprefereert voor den nalinck.

III.

Item, in geval dat rente zy gehypothekiert op huys oft grond van erfve, ende de selve uyt-winninge alsoo geschiet ende voldaen sonder nalinck is commen ofte ghecompareert noch den selven about geanveert by den achter-rentier als vooren geseyt is, men is gecostumeert, ter begeerte vanden genen die clachtigh valt, te wijsen by der Wet dat ten naesten sondaghe eerst volghende den Prater vercondighe inde twee voorschreven Prochie-kercken, dat ten sekeren verclaerden ende ghenoemden dage den clagher oft sijnen Procureur comparere in presentie van Wette op de hypotheke vande selve rente, verclarende ende vertooghende by voet ende mond den grond ende about vande selve rente, ende ten ghenoemden dage den clager ofte sijnen Procureur is gehouden te compareren op den selven about, ende aldaer in presentie van Wette by voet ende monde te verclaren den selven about ende hypotheke van sijne voorseyde rente, ende indien daer geene oppositie en valt, versoeckt den clagher ofte sijnen Procureur recht, ende wort dien volgende ghewesen ende geordonneert, den occupateur vanden selven aboute daer uyt te ruymen, ende sijn handen dan-of te lichten, ende dan-of laten ghebruycken den voornomden heesscher op de boete van xv. schel. tournois, ende dat binnen derden dage, ende in geval dat den selven occupateur is in gebreke van te scheeden vanden selven aboute binnen derden dage, den clager ofte sijnen Procureur komt voor de Wet sijn clachte doen dat den selven occupateur niet voldaen en heeft haer-lieder ordonnantie, versoeckende recht welcken achter-volghende, Meyer ende Schepenen compareren wederom op de selve hypotheke, ende ten clachte vanden selven clagher in gheval sy bevinden dat haer-lieder ordonnantie niet en is volbracht, wort gewesen ende gheordonneert den selven occupateur te scheeden ende sijne handen te lichten vanden selven aboute ende hypotheke, op de boete van iij. pond. tournois, ende dat binnen dry dagen, ende dat-men voorts procederen zal, ende in gheval dat den selven occupateur niet en voldoet de selve ordonnantie, den voorseyden Meyer ende Schepenen ter voorseyde clachte vanden clagher compareren voor de derde reyse op den selven about ende hypotheke, bevindende haer-lieder ordonnantie niet voldaen te zijn, wijsen, ende ordonneren den occupateur te scheeden, en sijne handen te lichten vanden aboute ende hypotheke, ende dat binnen dry daghen, op de pene vande hooghste boete welcke is xxxvij pond ende j. den. tournois ende in geval den occupateur niet en voldoet de selve ordonnantie binnen den selven derden dage Meyer ende Schepenen, compareren ter voorseyde plaetse, ende bevindende haer-lieder ordonnantie niet volbracht te zijn, wordt den selven occupateur gecondemneert in alle de voorseyde dry boeten, ende te scheeden vanden selven aboute ende hypotheke, ende volghende dien soo wordt by Justitie den selven occupateur doen ruymen den selven aboute ende hypotheke, ende wort inde selve gestelt den clager om den selven voort-an te possesseren ende gebruycken als sijn eygen ende propre goed, tot'er tijdt dat hy betaelt worde vande achter-stelle van sijnder rente ende costen, voor welcke dachvaerden, voor Meyer ende Schepenen te compareren ter plaetse vande hypotheke, is voor elcken dach achttien schel. par. ende voor den Procureur vier schel. par.

IV.

Item is costume, dat iemand gedaen hebbende clachte en uyt-winninge voor rente ofte schult op huys ofte gronde van erfve, ofte vercocht by uyt-roepinge ofte subhastatie ende den clagher daer-in ghe-erft, ende den nalinck van dien gheroepen ende versteken als vooren, vermach den selven heesscher, wesende ten erfve gedaen als vooren, te commen voor Meyer ende Schepenen van Ronsse, en versoecken de selve hypotheken ghedecreteert te worden voor sijne voornomde rente, achter-stellen ende costen, ofte gepretendeerde schult, d'welck hem wort by der Wet gheaccordeert 't selve te mogen doen, ende is-men schuldigh den selven aboute ende hypotheke te stellen ende palmieren op

prijs, ende te doen dry Kerckgeboden gelijck men doet in alle vercoopinghen van gronden van erfven ofte gehypothekierde renten, ende noch eenen vierden dagh daer-en-boven inde selve Kerck-gheboden, vercondigende dat alle de ghene 't zy man ofte vrouwe die daer tegen seggen willen, ofte hebben eenigh recht te compareren voor de Wet om daer teghen te seggen indien 't hun-lieden goet dunckt, ende dat-men de selve hypotheke zal passeren by keers-berringhe ten eynde vande misse ende ghecostumeerde plaetse, ende in gheval daer niemand en comt in oppositie, wort den about ghedecreteert ten laste vande selve rente, daer vooren de uyt-winninge ghedaen is ende de clagher heeft de achter-stellen vande selve tot den tijde vander uyt-winninghe ende ghebruycke vande hypotheken ende costen daerom ghedaen, ende volghende dien den cooper voldoende d'inhouden vande uyt-roepinghe by forme van decrete wordt daer in ghe-erft, waer toe gheen nalinck en wort ontfanghen, gemerckt aleer de uyt-winninge geschiet is vande hypotheke, den nalinck is gheroepen naer dat den claegher inde selve is ge-erft, ende het overschot vande penningen vanden selven vercoope wort wederom gegeven den ghenen op wien de uyt-winninghe ende vercoopinghe ofte subhastatie is ghedaen geweest.

V.

Item is costume, dat alsoo langhe als den clagher besittende de hypotheke, voor rente by hem uyt-gewonnen, sonder de selve hypotheke te wesen gedecreteert, de gene op wien de voorseyde uyt-winninge gedaen is, ofte sijnen erfgenaem dan-of actie hebbende, vermach wederom te commen to sijne erfve ende hypotheke alsoo uyt-ghewonnen, ende niet gedecreteert, soo wanneer dat hem dat goet dunckt, renbourserende, ende betalende de achterstellen vande rente, tot den tijde vande uyt-winninghe ende gebruyck by den clager gedaen vanden selven aboute en hypotheke, ende betalende de costen vande selve uyt-winninge gedaen.

VI.

Item is costume, dat als-men doet eenige vercoopinge van huysen, gronden van erfven, bosschen, meersschen, ofte andere erfven, aleer-men de onterfvenisse doet, men is ghehouden te doen dry kerck-gheboden by den Prater ter ghecostumeerde plaetse, ende 't selve ghedaen zijnde, men doet onterfvinge, ende wort den cooper daer in ge-erft, behoudelick het kerck-gebodt, het recht vanden nalinck, ende of er iemand clachte gedaen hadde op 't selve goedt alsoo vercocht, oft daer in recht hadde ofte actie, dat de selve daer-in sulck recht behoefde, soo hem van rechts-wege toe-behoort, ende is- men gehouden naer de onterfvinge te vercondigen ende te roepen den nalinck, ende wort voorts geprocedeert soo vooren verhaelt is.

XVIII. TITEL.

Van Vercoopinghe van gronden van erfve, ende goeden, toe-behoorende den ghenen die minder van jaren zijn, ofte weduwe.

I. Artikel.

Item is costume, dat-men niet en mach vercoopen eenige erfven, huysen, oft andere gronden van erfven, toe-behoorende weduwen ofte weesen, ende die minder van jaren zijn, sonder oorlof vande Wet, by de voochden ofte mombooren, ende consent vande naeste vrienden vande selve onbejaerde kinderen, ende dat 't selve zy voor haer-lieder seer groot profijt, ende beter gedaen dan ghelaten, ende dat by vercoopinge der kercken, ende by het uyt-gaen vande bern-kersse, welcke vercoopinghen geschieden ende passeren by verhooginghe den meest daer vooren biedende, inde presentie van Meyer ende Schepenen, des sondaeghs ten eynde vande Hooghmisse, ende is-men gewoon te doen de ont-erfvinge ende erfvinghe.

II.

Item in sulcke vercoopinghe en zal nu voort-an nalinckschap geen plaetse hebben.

III.

Item inder gelijcke is-men gecostumeert alle wassende boomen, toe-behoorende weduwen, ofte weesen, te vercoopen by eene kerck-uyt-roepinghe, den meest daer vooren biedende, met dry slaghen vanden stocke, ten eyndde vande misse, ende dat by den Prater.

IV.

Item men is ghecostumeert dat alle tronck-boomen zijn naer de dood vanden proprietaris ofte eyghenaer in deelinge gehouden voor onroerende goedt, volgende den gront, ende worden de selve gepresen met den gront.

XIX. TITEL.

Van Vooghden ende Curatele.

I. Artikel.

Item als man oft vrauwe t' samen ghehuwt wesende sterft, achterlatende kindt, ofte kinderen, ende dat de ouders by haer testament ofte anders niemand gestelt en hebben om te wesen voochden van hare kinderen, soo is den Meyer gecostumeert ende gehouden te stellen twee vande naeste vrienden van elcke zijde de kinderen bestaende, solvent zijnde, ter discretie vande Wet, om te wesen voochden vande selve kinderen, welcke voochden, in presentie vande Wet doen eedt 't goedt vande selve kinderen te regieren ende gouverneren als haer-lieder propre ende eygen goet, ende baete, indien sy konnen, ende gaen in 't sterfhuys, ende maken staet van goede op 't ghene dat op de selve kinderen is verstorven, ende de selve bringen 't ter kennisse van deselve Wet, en dat op de boete van dry pond. par. binnen veertigh dagen, welcke vooghden zijn schuldigh borge te stellen van wel ende getrouwelick te administreren de goeden vande selve onbejaerde kinderen.

II.

Item is costume, dat vader ende moeder vande selve kinderen, naer dien sy met den voochden vande selve kinderen visitatie ende ondersoeck ghedaen hebben vande roerende goeden, ende schulden bevonden wesende in 't sterfhuys ten overlijden vande vader, ofte moeder vande selve kinderen, te doen seker acte, de welcke men heet formorture, ende haerlieder kinderen uyt te coopen uyt de selve catheylen, roerende goeden, ende schulden, voor seker somme van penninghen ten laste van haer-lieder kint ofte kinderen te onderhouden, tot dat sy hen stellen ten huwelicken staet, ofte religie, ofte dat sy worden uyt den broode ghedaen ofte tot sulcken tijde dat sy t' samen accorderen ende overcomen, ende dat met de vruchten van haer-lieder goet op haerlieder verstorven ende de penningen vanden coop vande selve formorture, sonder te toucheren het principael vande penninghen vande selve formorture, oft haer-lieder verstorven goeden, ende vande selve principale penninghen een iegelick wederom gheven sijn deel ende contingent, als de selve kinderen commen tot huwelicken staet ofte religie, ofte worden uyt broode gedaen, ofte ten dage ende termijn begrepen ende verclaert in contracteren vande selve formorture, om versekertheyt vanden welcken, ende het selve te voldoen, is den vader ofte moeder gehouden te stellen borghe, ende de selve cautie te doen passeren voor Meyer ende Schepenen.

III.

Item is costume, dat in geval dat'er zijn meer verstorven ofte onbejaerde kinderen, ende dat de selve sterven eer sy commen tot huwelicken staet achter-latende in levende lijve alleenelick vader ofte moeder, ende hebben

geprofiteert vande goeden achter-gelaten by haer-lieder vader ofte moeder te vooren ghestorven zijnde, indien gheval haer-lieder vader, of moeder, te vooren gestorven zijnde, zullen den selven kinderen succederen, sonder dat de vader oft moeder in levende lijve wesende, daer in mogen eenigh recht anveerden.

IV.

Maer in gheval ten selven tijde, in levende lijve ware vader, ende moeder, zullen de selven succederen haer-lieder kinderen niet ghehuwt wesende, met exclusie van alle andere.

Slot

Tafel van vermenigvuldiging uit het begin der 18e eeuw

1											
2	2 4										
3	2 6	3 9									
4	2 8	3 12	4 16								
5	2 10	3 15	4 20	5 25							
6	2 12	3 18	4 24	5 30	6 36						
7	2 14	3 21	4 28	5 35	6 42	7 49					
8	2 16	3 24	4 32	5 40	6 48	7 56	8 64				
9	2 18	3 27	4 36	5 45	6 54	7 63	8 72	8 81			
10	2 20	3 30	4 40	5 50	6 60	7 70	8 80	9 90	10 100		
11	2 22	3 33	4 44	5 55	6 66	7 77	8 88	9 99	10 110	11 121	
12	2 24	3 36	4 48	5 60	6 72	7 84	8 96	9 108	10 120	11 132	12 144

Bovenstaande tafel van vermenigvuldiging vonden we in een stuk almanak van het jaar 1804, stuk dat diende als schutblad in een boekband. Zonder twijfel werd dit soort tafel ook in de 18e eeuw gebruikt.

EREMBODEGEM. **Valère Gaublomme.**

Familienamen uit de charters der kartuize van St.-Martens-Lierde. (*)

NEDERDORPE (van) ..... **1369** — «**joes van nederdorpe**» eigenaar van de hofstede «de vlaminc» te St-Martens-Lierde (20 Mei 1369)

NEETEN ..... **1391** — «an de maerckt (te Geraardsbergen) neven **claus neeten** huus» (5 Febr. 1391 n.s.) Hij was gezworene van dezelfde stad. (id.)

NESTE (de) ..... **1369** — «**henricus de neste** (in Latijnse tekst) van Geraardsbergen (27 Nov. 1369)

NEVE (de) ..... **1346** — «unum journale... in magno preto de bracle inter curiam de brakle et riedbeke ad quondam fuit **balduini de neve**» (Opbrakel) (3 Maart 1346 n.s.)

1356 — «gheleghen in rietbeker mersch (te Opbrakel) te brakele tusschen thof te brakele ende rietbeke... wilen was **boudens sneven**» (zelfde persoon als de voorgaande) (7 Mei 1356, copie 3 Aug. 1361)

1396 — «tusschen **jans** erve **tsneven**... ter straten... (op de Stratendries) St-Martens-Lierde (1 Mei 1396)

NIEUWENDORPE (van den) **1397** — «**jan van der** (elders van den) nieuwendorpe» schepen van Overboelare (5 Febr. 1397 n.s., in vidimus van 23 Januari 1419 n.s.) Hij was er ook schepen in 1410 (16 Januari 1410 n.s.) en in 1419 (16 Maart 1419 n.s.)

1397 — «**wouters** erve **vanden nieuwendorpe**» te Overboelare. (5 Februari 1397 n.s., in vidimus van 23 Januari 1419 n.s.)

NIEUWPOORT (vander) ... **1318** — «**ghiselbrechte vander nieuwerpoort**» van St-Maria-Oudenhove. (Hof ter Nieuwerpoort, in voormelde gemeente, was een eigendom van de kartuize van St-Martens-Lierde sinds de 15e eeuw) (Zondag vóór St-Michiel 1318, in vidimus van 24 Maart 1403 n.s.)

1422 — «le manoir qui fut a **henry vander nieuwerport**» (26 Aug. 1422, in vidimus van 30 Sept. 1447)

NOKERMAN ..... **1519** — «**jan nokerman**», schepen van Jan de Casteleer, heer van ten Riede (het deel van St-Maria-Lierde) (24 Okt. 1519)

NOKERSTOCKE ..... **1365** — «**matheus van den noikerstocke**», schepen van Geraardsbergen (2 Dec. 1365)

1394 — «...erve **partchevalen vanden nokerstocke**» (eigendom te St-Martens-Lierde) (1394, copie in Register nr 3, fº 73)

NOTE ..... **1397** — «**claus noeten**», schepen van Overboelare. (5 Febr. 1397, in vidimus van 23 Januari 1419 n.s.)

(*) Zie het vorig nummer, op blz. 44.

OGIERLANDE (d') ..... **1410** — « **jan van oegerlande** ghediede man ende vrylaet » (31 Okt. 1410)

1411 — « ...nostre amé et féal conseillier jehan doegerlande (van hertog van Burgondië) (Januari 1411 n.s.)

1414 — « **janne van oygerlande** clerc reduut » (clericus redditus) in de kartuize van St-Martens-Lierde, zelfde als voren. (28 Sept. 1414)

OKERBEKE (van) ..... **1346** — « presentibus... **Nicholao, dicto de okerbeke** » vermoedelijk van Nederbrakel of Geraardsbergen. (3 Maart 1346 n.s.)

ONKERZELE (van) ..... **1431** — « **jan van onkerzele** » baljuw van de heer van Zottegem te St-Maria-Oudenhove. (14 Februari 1431 n.s.)

OOSTERZELE (van) ..... **1354** — « **adame van oosterzele**... liisbetten zyn wyf... » vernoemd in akte voor de wet van Ligny (10 Maart 1354 n.s.)

OPHEM (van) ..... **1407** — « **jan van ophem** », schepen van Geraardsbergen (5 Sept. 1407)

OTTE ..... **1431** — « **jan otte** », schepen te St-Maria-Oudenhove (14 Febr. 1431 n.s.) Hij was dit ook in 1442 (andere dag van Hooimaand 1442)

OUDENAARDE (van) ..... **1274** — « **jou, jehans,** apellés sire **d'audenarde,** de rosoit... (Dec. 1274, in vidimus van 24 Dec. 1447)

OUTERSGATE (van) ..... **1424** — « **janne van outersgate** » had een huis in de « wyngaertstrate » te Geraardsbergen (21 Nov. 1424)

OVERBEKE (vander) ..... **1420** — « inde gheetstrate (Geraardsbergen) ende der wedewen **gillis vander oevenbequen** huus » (17 Aug. 1420)

OVERDUTSEN (vander) ... **1367** — « **gillis vander overdutsen** » vermoedelijk van Geraardsbergen of Overboelare. (26 Okt. 1367)

1410 — « **jan vander overdutschen** », schepen van Overboelare. (16 Januari 1410 n.s.)

OYEN (vander) ..... **1414** — « Ic **robbrecht vander oyen** bailliu ende wetteleec maenre mynts liefs ende vermynts heeren van sotteghem van sinen lande van sotteghem » (28 Sept. 1414)

PADDEPOEL ..... **1424** — « **adriaen padepoel** », schepen van Geraardsbergen (21 Nov. 1424)

PAYIEN ..... **1355** — « willem payte » (in andere akten « willem payien, payen »), meier van St-Martens-Lierde (8 Dec. 1355). Hij was het ook nog in 1367 (12 Januari 1367 n.s.)

PEELS ..... **1422** — « te deftinge... up de viveren coutere... ...ende **louwers peels** » (3 Mei 1422)

PEERENS ..... **1346** — « super hereditates quondam stephani majoris apud roest (te Opbrakel) que quondam fuerunt « **johannes peerins** » (3 Maart 1346 n.s.)

PIETERAYS ..... **1355** — « op een huus ende up een erve dat **yden pieterays** es, gheleghen buten der overpoerten » (van Geraardsbergen) (2 Dec. 1365)

PIETERS ..... **1415** — «neffens **gillis pieters** brouke ter stichelen» te St-Martens-Lierde (6 Juli 1415)

PYCK (de) ..... **1432** — «**gillis de pic**», schepen te St-Maria-Oudenhove (16 Maart 1432 n.s.)

PINTE ..... **1335** — «**gheerard pinte**», schepen van Morenbroek (21 Dec. 1335, in vidimus van 24 Dec. 1447)

1388 — «**gheraert pinte**», schepen van Geraardsbergen (1 Aug. 1388)

1391 — «**gheeraert pinte**», «ghesworne» van Geraardsbergen (5 Februari 1391 n.s.)

PLANKEN (van den) ..... **1354** — «**gherard vanden planken**» van Nederboelare (20 Aug. 1354)

1362 — «**gherard van den planken**», schepen van Nederboelare (14 Juli 1362)

1362 — «manghelinne van herencoute ende jouffrauwe **trusen van den planken** sinen wetteghen wive» (14 Juli 1362)

1362 — «**jhan van den planken**», schepen van Geraardsbergen (26 Okt. 1362)

1373 — «**jan van der planken**», leenman van Jan van Fousseux, heer van Boelare (1373, vidimus 4 Dec. 1387)

PONTSELE ..... **1427** — «jeghen **janen poncheens** van lessene» (Lessen) (1 Dec. 1427)

PRIEEL ..... **1415** — «**heynric pryel**» (pryeel, prieel), schepen van St-Martens-Lierde (9 Dec. 1415). Hij was er ook schepen in 1416 (20 Okt. 1416), in 1430 (12 Dec. 1430), in 1431 (17 Januari 1431 n.s.). Tevens was hij schepen van de heerlijkheid ten Broeke, te St-Martens-Lierde, in 1416 (16 Nov. 1416) en in 1415 (9 Dec. 1415)

PUTTE (van de) ..... **1354** — «**gherard putte**», schepen van Morenbroek (23 April 1354)

1421 — «**jan van den putte**», sterfelijk laat op kartuizersgoed te St-Martens-Lierde (10 Okt. 1421)

PUTTEMAN (s) ..... **1388** — «**pieter putteman** van deftinghen» (31 Dec. 1388)

1406 — «up plancvelt (te Deftinge) **heinric puttemans**» (15 Mei 1406)

QUAETBEKE (van) ..... **1430** — «gillise den brune ende **maergriete van quaetbeke** zinen wettelike wive» (12 Dec. 1430)

QUAETPOORT (van den) ... **1442** — «**jan vanden quaetpoort**», schepen van Geraardsbergen (8 Januari 1442 n.s.)

UYTTENWILGHEN ..... **1355** — «**jhanne vutenwylghen**» had renteeigendommen te St-Martens-Lierde (8 Dec. 1355)

RAEDT (de) ..... **1350** — «**wouter dieraet**», schepen van Parike (28 Okt. 1350)

RAES ..... **1410** — «**gillis raes**», schepen van Overboelare (16 Januari 1410 n.s.)

REBBE ..... **1388** — «**heinric rebbe**», vermoedelijk van Geraardsbergen (1 Aug. 1388)

1394 — «**aertuer rebbe**», vermoedelijk van Geraardsbergen (9 Dec. 1394)

1406 — «joufrouwe kateline **heinric rebs** weduwe» (15 Mei 1406)

REINLANDT (van) ..... **1391** — «broedere **lievin** van **reinlant**», prior der kartuize St-Martens-Lierde (5 Febr. 1391 n.s.)

REKEGEM (van) ..... **1432** — «**arent van rekeghem**», schepen van St-Maria-Oudenhove (28 Sept. 1432). Hij was er ook schepen in 1442 (andere dag, hooimaand 1442)

REYGHERSVLIETE (van) **1349** — «wij, **willem van reghersvliete,** ruddere, souverain bailliu van den lande ende gravescepe van aelst...» (28 Okt. 1349)

1376 — «wij, **willem van rengghersvliete,** riddere heere van boolaer ende van viane» (26 Febr. 1376 n.s.)

RIEBEKE ..... **1441** — «up den helle couter (te Opbrakel) neven **jan riebeex** stede» (10 Mei 1441, copie in Register nr 3, in 't begin)

RIEDE (van den) ..... **1274** — «ke jou, gilles, apelés de scendelbeke, chivalirs, et **aelis de le ryt,** ma femme» (Dec. 1274, in vidimus van 24 Dec. 1447)

1369 — «**gillisse van den riede**» (20 Mei 1369)

1394 — «van **rasen vanden riede**» (1394, copie in Register nr 3, f° 73)

RYKE (de) ..... **1434** — «**michiele den rike**», eigenaar te Geraardsbergen (9 April 1434)

ROEST (van der) ..... **1397** — «tusschen **jans vander roest**» te Overboelare (5 Febr. 1397 n.s., in vidimus van 23 Januari 1419 n.s.)

1424 — «in de wyngaertstrate (Geraardsbergen) **gillis vander roost** huus» (21 Nov. 1424)

ROGIERS ..... **1367** — «ende siere (van David «moelmeersch») kindere wetteleke voeghede (voogd) **ihanne rogiers** den cleerc» (Geraardsbergen) (24 Dec. 1367)

1420 — «die... **lysbetten rogiers** was», te Geraardsbergen (17 Aug. 1420)

ROSSEEL ..... **1350** — «so ghevic **gillys roesseel soene jhanne**» (vermoedelijk van Erwetegem) (9 April 1350)

ROECK (de) ..... **1432** — «**jan de rouc**», schepen van St-Maria-Oudenhove (16 Maart 1432 n.s.). Hij was dit ook in 1431 (14 Febr. 1431 n.s.)

ROZERE (de) ..... **1422** — «**marten de roozere**», sterfelijk laat van kartuizergoed te Deftinge (3 Mei 1442)

RUYSKENSVELD ? ..... **1422** — «furent au dit **henry jusfleursveld**» (goed op St-Maria-Oudenhove) (26 Aug. 1422, in vidimus van 30 Sept. 1447)

RUYSSCHINCK ..... **1335** — «**michiel russchynch**», schepen van Morenbroek (21 Dec. 1335, in vidimus van 24 Dec. 1447)

1365 — «dat allise **jan rusings** dochtre was ende jan de wuwe hare man» (vermoedelijk van Ophasselt) (25 Januari 1365 n.s.)

1369 — «ego, **henricus, dictus ruissinc,** cameracensis dijocesis... notarius» (27 Nov. 1369)

RUWE (de) ..... **1358** — «**symoen de ruwe**», schepen van Geraardsbergen (8 Oct. 1358). Hij was dat ook in 1373 (8 April 1373 n.s.). Ook was hij heer van ten Broeke, te St-Martens-Lierde.

1367 — «**adriaen de ruwe**», schepen van Geraardsbergen (24 Dec. 1367)

1373 — « **claus de ruwe** », baljuw van het Land van Boelare (1373, in vidimus van 4 Dec. 1387)

1414 — « **aertuer de ruwe** », heer van ten Broeke te St-Martens-Lierde (28 Sept. 1414)

1416 — « **symon le rue** », heer van ten Broeke te St-Martens-Lierde (17 Maart 1416, copie Cartularium, f° 12 v° r°)

1421 — « **Symoen de ruwe** » zelfde als voorgaande; hij was meier van St-Martens-Lierde (14 Nov. 1421)

1427 — « **joos de ruwe** », meier van St-Martens-Lierde (1 Dec. 1427)

1447 — « **laureynse de ruwe** », heer van ten Broeke te St-Martens-Lierde (18 Dec. 1447, copie in Register nr 3, in het begin).

De familie de Ruwe, verwant met de familie Gheylinc van Geraardsbergen, stamde ook uit deze stad en was van oude tijden tot op het einde der 15e eeuw in het bezit der heerlijkheid ten Broeke, te St-Martens-Lierde. De moderne namen Druwez en Druwé zijn uit de Ruwe ontstaan.

SAS ..... **1356** — « op **Jans Tsasen** huus (te Opbrakel) (7 Mei 1356, copie 3 Aug. 1361)

SASTRISSART (van) ..... **1442** — « **gossaert van sastrissaert** », baljuw van « eybaut de lucembourg », heer van Zottegem en St-Maria-Oudenhove (andere dag der hooimaand 1442)

SCHAMFELEER ..... **1362** — « **arent scanveleere** », vermoedelijk van Geraardsbergen (26 Okt. 1362)

1372 — « **liisbet scamfeleren** », vermoedelijk uit de zelfde stad (8 April 1372)

SCHAVENBERGHE (van) **1403** — « te vluerzeghem (Vloerzegem) te conteke... **jans erve van scavenberghe** » (25 Okt. 1403)

SCHELDEN (van der) ..... **1361** — « **Jan vander schelden** », schepen van Geraardsbergen (18 April 1361)

SCHENDELBEKE (van) ... **1274** — « monsignour **jehan, sire de scendelbeke** » **Gillion**... **de scendelbeke** tenoit de monsignour jehen, sire de scendelbeke son frère »

ke jou, **gilles,** apellés de **scendelbeke** chivalirs, et aelis de le ryt, ma femme »

Dezelfde als Gillion. Hij was heer van Morenbroek en had dit in leen van zijn broer Jan, heer van Schendelbeke, die hetzelfde in leen hield van Jan, heer van Oudenaarde en Rosoit (Dec. 1274, in vidimus van 24 Dec. 1447)

1373 — « **gheeraerd van schendelbeke,** leenman van het Land van Boelare (1373, in vidimus van 4 Dec. 1387)

1419 — « **joes van schendelbeke** », schepen van Geraardsbergen (8 Maart 1419 n.s.)

1420 — « **jans van schendelbeque** », zelfde als voorgaande, schepen van Geraardsbergen (17 Aug. 1420)

EREMBODEGEM. **Valère Gaublomme.**

Een geschiedenis van Ninove

Het eerste deel — van drie — van de Geschiedenis van Ninove, van de hand van Dr Hendrik van Gassen ligt voor mij. Mooi van band, rijk van inhoud. De redactie van « Het Land van Aalst » verzocht mij over dat werk een beoordeling te schrijven. Het is geen gemakkelijke taak, vooral wanneer men, naar algemeen gebruik, tevens verplicht is naar een splinter te zoeken. In dit geval kan men even goed op zoek gaan naar een naald of een speld in een hooischelf ! Een bespreking van het werk is zoveel te moeilijker, daar slechts het eerste deel van de pers kwam... en wat hier geen plaats vond, kreeg waarschijnlijk reeds een plaats voorbehouden in een van de volgende delen.

De Geschiedenis van Ninove is het werk van iemand die thuis is in zijn vak en die aan zijn volk de vrucht schenkt van vele jaren studie en onverpoosd werken. Dr van Gassen schonk aan de stad Ninove een prima geschiedenis. Hij heeft er zich niet mee vergenoegd het werk van vroegere vorsers uit te bouwen, maar hij heeft van de grond — ja, van de ondergrond — uit een nieuw gebouw opgetrokken, dat hem tot eer strekt. Hij heeft Ninove een kultuurboek rijker gemaakt, dat men slechts ten volle naar waarde zal kunnen schatten als het volledig van de pers is gekomen.

Met wetenschappelijke zorg en met Benediktijner geduld werden de archiefbundels bewerkt om de belangstellenden als smakelijke kost aan een rijke tafel te worden aangeboden.

Onder de verschillende mogelijkheden van bewerken koos de schrijver de chronologische orde. Eenzelfde stof wordt verdeeld over verschillende hoofdstukken. Men kan dit versnippering noemen en zeggen dat het afbreuk doet aan het geheel, maar kan het ten slotte wel anders, wanneer men het volk iets bevattelijks en geordends wil aanbieden ? Ik weet wel, tussen kerkelijk en politiek, kultureel en ekonomisch leven bestaat wisselwerking, en toch vormt elk wel iets dat afzonderlijk dient te worden uitgediept... en dat klaarheidshalve best gesplitst wordt behandeld.

Bij het doorlezen van het eerste hoofdstuk krijgt men onmiddellijk de indruk : de Dender, met Ninove als centraal punt, kreeg een meesterlijke behandeling. De lezer kan van eeuw tot eeuw de ontwikkeling ervan nagaan, en zelfs de technische gegevens, als verval en debiet, ontbreken niet, evenmin als de invloed welke deze rivier uitoefende op de uitbreiding van de nijverheid in de 19e-20e eeuw. De Dender wordt er beschreven — tevens voor een groot gedeelte van de vallei — zodat iedereen, die hierover wetenschappelijke kennis wil opdoen, aangewezen is op het werk van Dr van Gassen.

Het 2e hoofdstuk behandelt de kolonisatie van de Ninoofse bodem. Het is meer specifiek Ninoofs dan waar het gaat over de Dender, en met klare kijk doet de schrijver Ninove groeien van uit de voorgeschiedenis, over Nerviërs en Franken — agrarische periode — tot de middeleeuwse Borchstad. De h. van Gassen, een flink toponymist, weet zeer passend gebruik te maken van het toponymisch materiaal waarover hij beschikt en op die wijze een brok geschiedenis op te bouwen, die ons anders volledig onbekend zou blijven.

In het 3e hoofdstuk gaat het over het ontstaan en de ontwikkeling van de parochie. Hier is mogelijk een splinter te vinden ! Men krijgt de indruk veeleer te staan voor een opeenstapeling van gegevens, minder tot een geheel uitgegroeid. Het blijft ten andere een lastig — veelal onopgelost en zelfs onoplosbaar — probleem, zowel wat het ontstaan als wat de eerste eeuwen van het parochieleven betreft. De bronnen waarover de geschiedschrijver beschikt zijn schaars en hij is dan ook aangewezen op gissingen en veronderstellingen. Ik meen dat schrijver met het Ninoofse parochieleven terecht mag opklimmen tot de H. Amandus of althans tot een van zijn volgelingen. De werken van de Moreau en van Laenen (Introduction à l'histoire de l'église paroissiale...) kunnen hiervoor nuttig worden geraadpleegd. Voor de periode vanaf o.1550 vind ik een rijke bron, waarin zeer belangrijke inlichtingen zijn te vinden over de ontwikkeling en de groei van de parochie, nl. de dekanale bezoeken

(archief bisdom), niet vermeld. Het parochieleven zelf verdiende wel een ruimere plaats.

Het vierde hoofdstuk behandelt de burcht. Mooie cliché's schenken ons een kijk op deze, sinds vele eeuwen verdwenen, versterking. Dit hoofdstuk licht ons minder in over haar geschiedenis en de rol welke zij speelde in de geschiedenis van de stad Ninove. Dit dient zeker op rekening geplaatst van de ontbrekende bronnen.

Een naamregister maakt het raadplegen van het werk gemakkelijk en schenkt de mogelijkheid aan belangstellenden van buiten Ninove onmiddellijk te ontdekken wat hun gemeente aanbelangt.

Wij mogen dit overzicht niet sluiten zonder te wijzen op de vele kaartjes, pentekeningen en afdrukken van schilderijen — werk van de h. van Gassen, die hierdoor bewijs geeft van zijn veelzijdige aanleg — , die het werk illustreren.

Uit dit overzicht blijkt genoeg dat Dr van Gassen, in het eerste deel van zijn Geschiedenis van Ninove, aan de « Ninovieters » en aan de vele belangstellenden een zeer verdienstelijk werk heeft geschonken. De schrijver weze er van overtuigd dat zij die het eerste deel ter hand namen, reeds op de volgende delen wachten, niet enkel omdat het een schoon geheel zal vormen in hun bibliotheek, maar nog veel meer om wat hij aan geschiedkundige rijkdom aanbiedt. Wij kunnen slechts wensen dat dit boek zijn weg moge vinden ook buiten het Ninoofse en dat de schrijver, naast zijn Geschiedenis van Ninove, ook nog ander hooi op zijn vork zou nemen.

HOFSTADE. **Jozef de Brouwer.**

Een rente te Bambrugge, 1638

Pieter Michiels, zoon van Lieven, inwoner van Bambrugge, verscheen voor de baljuw en de schepenen van de « heerlyckede van Burst, Bambrugghe, Sonneghem ende Cotthem » (Jaecques de Vuyst; Cornelis de Gheytere en Anthois Tossyn of Cossyn) en bekende « wel ende deuchdelyck schuldich te syne ende beloeft Jaerlycx te betaelen in proffyte van Mr Jaecques Gaudiciabois Insetene borgher der Stede van Aelst eene erffelycke rente losbaer den penninck sesthiene van een pont groot tsiaers ende dat voor ende omme de somme van sesthien ponden grooten eens die den comparant bekendt ontfanghen ende gheproffiteert te hebben », en dit vanaf 1 Mei 1638, zodat de eerste « betalinghe vallen ende verschynen sal den eersten dach meye sesthienhondert neghen ende dertich ». Het kapitaal met de lopende rente mocht altijd betaald worden « mits doende d'advertentie van dry maenden te voeren ». De gehypothekeerde goederen waren : « Eerst op syn behuijsde hofstede met de schueren ende stallen midtsgaders alle de edificien daerop staende gheleghen binnen Prochie van Bambrugghe daer den Comparant teghenwoordich Innewoont groot int gheheele een dachwant paelende oost ende suydt het muelen straete, west het hetteghem veldeken, noort Lieven de Landtsheere. Item noch op een dachwant gheleghen binnen de selve Prochie in twee half dachwanden neffens een gheleghen opt hetteghem veldeke, oost dhoors van Christiaen van Impe, suyt Jaecques Moreels, noort den berch, west den Haesenacker. Item noch XXI roeden landts gheleghen op hetteghem veldeken, oost Franchois van Branteghem, suyt Lieven de Landtsheer, west de hoirs van Christiaen Impe, noort den berch ». Dit was alles « vrijlandt... ende onbelast », behalve « een pont groote tsiaers vuytgaende alleen op de voornoemde hofstede in proffyte van Cornelis de Merlere ». Deze overeenkomst werd « ghepasseert » voor bovengenoemde baljuw en schepenen op 22 Mei 1638. Het afschrift op perkament door griffier A. Boniours vervaardigd en bewaard in het archief van de abdij Affligem, werd getrokken uit zijn Register, folio LXXIIII. In een onleesbare nota, op de rug van de oorkonde, onderscheiden we het jaartal 1717, mogelijk de datum van aflossing.

AFFLIGEM. **Dom Cyprianus Coppens, O.S.B.**

Wat anderen over ons denken.

Prof. Dr. J. Dhondt, uit Gent, voorzitter van het Verbond der Oostvlaamse Geschiedkundige Kringen, over onze eerste gouwdag :

« Ik wens Uw vereniging van harte geluk met dat prachtige initiatief en meer in het algemeen met haar bewonderenswaardige activiteit ».

« **Ons Heem** », orgaan van het Verbond voor Heemkunde :

« De geschiedenis is wel zonder twijfel het belangrijkste heemkundig facet, omdat ze de poort opent tot zo vele andere heemkundige factoren. Toch menen wij — en dit is zeker geen verwijt, maar enkel een vaststelling — dat « Het Land van Aalst » wat té uitsluitend aan deze factor de aandacht besteedt. Gaarne zagen wij ook eens iets over volkskunde, toeristische merkwaardigheden, heemschut, archeologie enz,.. » (R.A.).

« **Het Nieuws van den Dag - 't Vrije Volksblad** » van 14-2-'50, over nr 1 van onze tweede jaargang :

« Uiterst interessant nummer, met ongemeen rijke inhoud ».

Dezelfde bladen over nr 6 van de eerste jaargang :

« Dit tijdschrift is een rijke bron van hoogst interessante gegevens over heel de streek ».

HET LAND VAN AALST

Tweemaandelijks tijdschrift.

Hoofdredakteur: Jozef van Overstraeten, Leopold III laan 32, Aalst, Tel. 220.60.

Beheerder: Albert van Lul, de Nayerlaan 51, Vorst (Brussel), Tel. 44.61.22, Postrekening 41.45.92.

INHOUD VAN Nr. 1.

April 1950.

Geest, Jef de. — Fons van de Maele, de werkman-dichter. II. Arbeider, sociaal werker en Vlaming *met 1 illustratie.* 49

Coppens Cyprianus. — De tiende van Affligem te Westrem 55

Cleemput, Jozef van, en Smet, Gilbert de. — De persoonsnaam « de Pauw » 5. De naamkunde. 56

Coppens Cyprianus. — De goederen der abdij Affligem te Bambrugge 67

Brouwer, Jozef de. — Plaats- en persoonsnamen in een oud rentenboek van Lede (1448) 68

Costumen vande Heerlichede ende Vryhede van Ronsse (slot) 82

Gaublomme Valère. — Tafel van vermenigvuldiging uit het begin der 18e eeuw 89

Gaublomme Valère. — Familienamen uit de charters der kartuize van St-Martens-Lierde. — V. 90

Brouwer, Jozef de. — Een geschiedenis van Ninove. 95

Coppens Cyprianus. — Een rente te Bambrugge, 1638. 96

Onze beschermraad. II

Wat anderen over ons denken. III

Drukk. «De Aankondiger», Dr. De Moorstr. 6, Aalst. — Tel. 248.18.